

Tornem el
6 de setembre

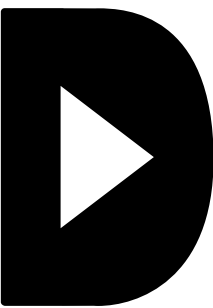
Directa

periodisme cooperatiu per la transformació social

Nº436 del 26/7 al 6/9 de 2017 2€

El litoral rescatat

Entitats ecologistes i veïnals aconsegueixen preservar desenes de platges, zones humides i illots amenaçats per la febre urbanística pàg. 4-11

Directa

periodisme cooperatiu per la transformació social

EDITA
La Directa SCCL
C. Riego núm. 37 baixos esquerra
08014 Barcelona
Tel: 935 270 982
Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat
www.directa.cat
DIPÒSIT LEGAL: B 16982-2016

Aquesta publicació intenta escriure amb un llenguatge no sexista i no androcèntric
La Directa no comparteix necessàriament les idees expressades als articles d'opinió

QUI SOM?

- A fons**
Grup d'investigació
- Miralls**
Gemma Garcia
- Cruïlla**
Vicent Almela, Guille Larios
- Impressions**
Isabel Benítez, Àlex Romaguera
- Roda el món**
Oriol Andrés, Roger Suso, Joan Mas
- Expressions**
Misaël Alerm, Àlex Romaguera, Daniel Bastús
- La indirecta**
Àlex Romaguera, Mariana Cantero
- Coordinació web**
Eloi Latorre, David Bou, Gemma Garcia, Maties Lorente
- Audiovisuals**
Sònia Calvó, Estel·la Marcos
- Fotografia**
Víctor Serri
- Il·lustració**
Ricardo Hermida, Lluís Ràfols
- Correcció**
Laia Bragulat
- Edició**
Jesús Rodríguez
- Projecte gràfic**
Lola Fernández, Gerard Casadevall, Diego Muñoz i Pau Fabregat
- Disseny gràfic i compaginació**
Pau Fabregat
- Administració i subscripcions**
Ester Mora
- Difusió i publicitat**
Ferran Domènech
- Comercial i distribució**
Paula Rodríguez
- Gestió web**
Jango Cooperativa Tecnològica

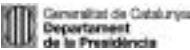
NUCLIS TERRITORIALS I MITJANS COL·LABORADORS:
Berguedà, Bages i Solsonès ('L'Apunt'); Gironès, la Selva de l'Estany i Baix Empordà ('L'Ariet'); Alt Empordà ('La Fissura'); Osona ('El Setembre'); Maresme; Baix Llobregat ('La Riuada' i 'Infobaix'); Alt Penedès, Baix Penedès, Anoia i Garraf ('Xarxa Penedès'); Vallès Oriental; Vallès Occidental; Barcelonès ('La Intervia'); El Camp; Terres de Ponent; Castelló; València; Palma; Eivissa; Menorca; Perpinyà i Terres de l'Ebre

CONTACTES:
General directa@directa.cat
Redacció redaccio@directa.cat
Subscripcions subscripcions@directa.cat
Publicitat publicitat@directa.cat
Distribució distribucio@directa.cat

PORTADA: ZULEMA GALEANO

FE D'ERRADES: L'entradeta de l'entrevista a Mercè Girona de la DIRECTA 435 parlava d'una 'deixalleria' i havia de dir 'abocador'.

La Directa rep una subvenció estructural de la Generalitat de Catalunya pel fet de ser un mitjà en llengua catalana, que suposa menys d'un 2% del pressupost. Per això hem de posar el seu logotip.

SUMARI

A FONS

4-11

Litoral rescatat per la lluita
En aquest *A Fons*, hem volgut posar el focus i parlar de les victòries. Una feina coral de Maties Lorente, Jesús Rodríguez, David Bou, Vicent Almela, Paula Duran, Tomeu Mesquida, Pablo Bonat, David Segarra, Xarlana Bertrand, Dídac Ramírez i Xavi Bou radiografia les platges, les zones humides i els illots salvaguardats per la mobilització.

MIRALLS

12-15

Entrevista a Margalida Ramis
L'actual portaveu del Grup d'Ornitologia Balear ens parla dels reptes de sostenibilitat de les Balears i d'un canvi de model socioeconòmic que considera del tot necessari. L'entrevista Irene Jaume, amb fotografies de Víctor Serri.

IMPRESSIONS

16-18

Les petites veritats universals
El professor de filosofia Ignazio Aiestaran ens revela els esforços col·lectius que s'amaguen rere les grans obres de la història de l'art.

Un conveni inconvenient
Yolanda García reivindica les *kellys*.

CRUÏLLA

19-21

Espigolar aliments
Iniciatives socials com Espigoladors, Pont Alimentari o Nyamnyam recuperen pràctiques tradicionals i processos creatius amb l'objectiu de reduir el malbaratament alimentari. Un reportatge de Bart Grugeon i Berta Vidal.

RODA EL MÓN

22-26

Caça de bruixes a Israel
Marc Español, des de Tel Aviv, fa una anàlisi sobre la nova llei que fiscalitza organitzacions d'esquerres.

Dret al retorn a les illes de Chagos
Clara F. Galeano reporta que les residents a Londres lluiten pels seus drets negats.

L'anàlisi d'A. Goodman i D. Moynihan
Trump pretén retirar votants del padró.

EXPRESSIONS

27-31

Taquilla teatral i mercantilisme
Les companyies de teatre independents creen El Col·lectiu per exigir un sistema més just a les sales d'exhibició. Article de Neus Molina i Aída Pallarès.

'Heu vingut a robar-nos les dones'
El relat de Maria Antònia Massanet.

Descolonitzar la ment
Una ressenya d'Albert Alexandre.

INDIRECTA

32

Entrevista a Harrison Cuero
Es reivindica com a fill del Pacífic colombià, una regió que s'ha desenvolupat a través del riu, l'agricultura i una educació basada en l'oralitat. És membre del Procés de Comunitats Negres i lluita contra la discriminació. Un treball d'Àlex Romaguera i Víctor Serri.

Més que mil paraules

ENRIC CATALÀ | Un nen torna a casa seva, al White Building de Phnom Penh, Cambodja. L'edifici, originalment un complex arquitectònic social de l'any 1963, va ser ocupat un cop finalitzat el règim dels Khmers Rojos l'any 1979. L'edifici actual serà enderrocat a finals de juliol per una promotora japonesa, que en farà un de nou de 21 plantes.

Comunitat Directacoop

Ens aturem per tornar amb més força

Redacció | @La_Directa

La DIRECTA posa fi a un curs apassionant i molt intens en tots els sentits. Hem aconseguit consolidar la cooperativa durant aquests primers mesos de vida... i ja som més de 230 sòcies. En comparació amb el 2016, aquest any hem augmentat un 30% les visites úniques al web (de quasi dos milions entre el gener i el juliol de 2016, passem a quasi tres milions l'any següent) i també hem fet 220 subscripcions noves (una mitjana de 36 al mes). Sempre hem dit que, per a nosaltres, és igual d'important el *què* fem que el *com* ho fem. Per això volem aprofitar aquestes línies per donar les gràcies a les desenes de col·laboradores (fotògrafes, il·lustradores, redactores, dissenyadores, etc.) que aporten la seva feina militant per fer créixer el projecte; sense elles, la DIRECTA no existiria. Ara i sempre, gràcies.

Tanquem la redacció de la DIRECTA del 7 al 27 d'agost. Som conscients que, a casa nostra i al món, no deixaran de passar coses, però hem decidit aturar-nos uns dies per poder tornar amb més energia. Creiem que és important que deixem de fer bullir els xats del mòbil durant uns dies, contemplem la bellesa del dia a dia sense la pressió gris de la rutina, reduïm les pulsacions i abaixem la guàrdia per poder tornar amb tota la força, per continuar denunciant injustícies, donant veu a les alternatives i, en definitiva, fent periodisme cooperatiu per a la transformació social. Insistim -i no ens cansarem de fer-ho- que les subscriptores i les lectores sou imprescindibles per al projecte. Sense vosaltres, aquest petit miracle que és la DIRECTA no seria possible. Bones vacances, salut i periodisme!

Les píndoles | Litoral en perill

148%

és el percentatge de creixement de la urbanització del litoral de Castelló des de fa 24 anys

19,3%

de les costes d'Alacant està protegit pel que fa al medi ambient. Tarragona se situa en un 23,5% de protecció

L'espina

LA MOBILITZACIÓ, AL RESCAT DEL LITORAL

Platges, illots i zones humides del litoral dels Països Catalans conserven la biodiversitat i han evitat ser devorades per la febre del ciment i el turisme gràcies a les lluites dels moviments socials

Maties Lorente | @mtslorente
Jesús Rodríguez | @albertmartnez
Vicent Almela | @La_Directa
David Bou | @dvdbou
Pablo Bonat | @pablobonat

“**E**stem assistint als orígens d’una gran megalòpolis. És segur que, abans de la fi d’aquest segle, les costes mediterrànies seran ocupades per edificació sense solució de continuïtat. Una fantàstica ciutat lineal de milers de quilòmetres s’estendrà al llarg de les costes d’Espanya, França, Itàlia, Iugoslàvia, Grècia i els països del nord de l’Àfrica”. Aquestes són les paraules dels arquitectes madrilenys Julio Cano Lasso, Felipe Termes Riancho i Luis Felipe Vivanco Bergamin, publicades l’any 1964 a la revista del Col·legi Oficial d’Arquitectes de Madrid. A l’article, Cano, Termes i Vivanco presenten el Projecte d’ordenació turística de l’Albufera i les platges del Saler a València, que havia de remodelar el perfil litoral del sud de la ciutat i convertir-lo en un aparador del turisme. Quan van fer la profecia, però, els tres arquitectes no van tenir en compte un factor: la consciència ciutadana de respecte al medi ambient que començava a agafar força durant el tardofranquisme.

Sa Dragonera, Muntanyans, l’Auir, platja Llarga, Castell, la Renegà o Torrelles són alguns dels paratges que s’han salvat de la urbanització i l’explotació ferotges que s’han desenvolupat al litoral dels Països Catalans durant els últims quaranta anys. A l’Estat espanyol, la primera pedra del desenvolupisme costaner es va dipositar amb la llei de turisme franquista de 1963. Va ser el tret de sortida d’una onada urbanitzadora que va establir els nous models del turisme de masses: Benidorm, Salou, Lloret de Mar o Calvià en són els exemples més clars. En aquest context, les institucions autonòmiques i locals no s’han lliurat de l’orgia del formigó i han acabat hipotecant perennement el futur natural de les platges, les cales i les maresmes. Les dades del percentatge de zones marítimes arrasades és esfereïdor: Barcelona, 68,9%; València, 66,7%; Alacant, 64,3%; Castelló, 47,5%;

Girona, 43,8%; Tarragona, 40,3%. A les Illes, aquesta xifra se situa al voltant del 21%. Són dades de l’informe *Protección a toda costa*, presentat enguany per l’organització Greenpeace España. Segons l’informe, València i Castelló són dues de les demarcacions on ha augmentat més el procés urbanitzador els últims anys: Castelló encapçala la llista amb un 148% d’increment, València és tercera amb un 138%. Precisament a València, ara

Sa Dragonera, els Muntanyans, l’Auir, la platja Llarga, Castell, la Renegà o Torrelles s’han salvat de la urbanització

El percentatge de litoral arrasat és esfereïdor: Barcelona, 68,9%; València, 66,7%, i Alacant, 64,3%

El Saler, amb
la ciutat de
València al fons
/ DAVID
SEGARRA

fa 43 anys, una mobilització popular intensa va salvar de la destrucció un dels paratges més importants, pel seu valor ecològic, situat dotze quilòmetres al sud de la capital valenciana.

La restinga de la Devesa del Saler és un cordó d'arena de deu quilòmetres de llargada, que s'estén a la riba sud del Túria des del poble que li dona nom fins al Palmar i separa el llac d'aigua dolça de l'Albufera de la mar mediterrània. L'espai ocupa prop de 850 hectàrees. Si ens situem d'esquena a la mar i comencem a caminar cap a l'Albufera, trobarem diferents ecosistemes que donen un valor únic a aquest paratge: des de les dunes semifixes de vora mar fins als boscos pràcticament inexpugnables de pins, heures i llentiscle, passant per les mallades, les maresmes on s'estanca l'aigua salada. Aquest indret té un gran valor mediambiental: cada any, hi passen les grans migracions d'aus que fan camí cap a l'Àfrica (o cap a Europa) i moltes espècies troben la seua llar entre les muntanyes d'arena i la forest mediterrània. Fins i tot hi ha tortugues marines, que periòdicament ponen els seus ous a la platja de la Punta.

Els boscos i les dunes de la Devesa estaven protegides, des de l'any 1911, per la llei de cessió, que impedia qualsevol ús dels terrenys, propietat de l'Ajuntament de València, que no fora com a espai forestal i esmentava la necessitat de protegir tant l'arbrat com la integritat de la finca. Tot i els projectes fallits que s'hi van planificar -com la construcció d'un aeroport o el projecte d'un passeig que havia d'unir la ciutat amb l'Albufera, ambdós durant les acaballes dels anys 20-, la modificació de l'espai natural no es va acabar concretant fins als anys 60 del segle passat.

El ministre franquista i fundador del Partit Popular Manuel Fraga Iribarne va promulgar una llei, l'any 1963,

per potenciar la indústria turística a l'Estat espanyol. Començava l'època del *sol y playa*, de la mà dels tecnòcrates franquistes, i l'Ajuntament de València no es volia quedar enrere. L'únic problema era l'antiga llei de 1911, que impedia la modificació d'ús de l'espai. “L'alcalde, Rincón d'Arellano, aprofita una antiga petició municipal al Ministeri d'Informació i Turisme per implantar un parador nacional a la Devesa (datada l'any 1955) per

El Saler té un gran
valor mediambiental:
cada any hi passen
les grans migracions
d'aus que fan camí
cap a l'Àfrica

Gratacels, centres
comercials i ports
esportius van
amençar de
destruir els pinars
i les dunes

negociar amb Manuel Fraga la seua intercessió en la resolució del cas”, explica l'arquitecte Felipe Martínez al llibret de l'exposició *El Saler per al poble, ara!* organitzada per la Universitat de València i que es pot visitar fins a l'octubre de 2017. A canvi de modificar la llei per poder construir a la Devesa, l'Ajuntament de València va cedir 630.075 metres quadrats per a la construcció d'un parador i un camp de golf. Les obres van començar dos mesos abans de l'aprovació de la llei de règim de la Devesa de l'Albufera, promulgada pel mateix Franco. En acabar les obres, el parador i el camp de golf ocupaven 723.000 metres quadrats, més de 90.000 més que els previstos.

El projecte d'urbanització de la Devesa sorgeix de l'empresa Terrenos Valencia SA (TEVASA), que, amb la connivència de l'Ajuntament, l'encarrega als madrilenyas Cano, Termes i Vivanco. Els arquitectes van rebre l'encàrrec de projectar un complex turístic “de luxe” de 870 hectàrees. El pla contemplava dividir el litoral de la Devesa en dos: una zona oberta al públic de 2,5 quilòmetres de llargada al nord de la partida i un espai dedicat al turisme en els 8,5 quilòmetres que quedaven al sud. Gratacels, centres comercials i ports esportius formarien el nou paisatge de la Devesa i destruirien per sempre els pinars, les dunes i les mallades. Les obres van començar l'any 1968, però el plantejament de Cano, Termes i Vivanco es va haver de reformular, “ja que les característiques geomètriques de la finca diferien de les considerades en el projecte”, explica Martínez Llorens. No seria l'última remodelació: en només deu anys, el projecte es va arribar a replantejar quatre vegades.

Tot i que els mitjans de comunicació es van mostrar favorables al projecte en un primer moment, va ser un programa de Félix Rodríguez de la Fuente sobre »

Platja de la Renegà de Castelló / DÍDAC RAMÍREZ

» L'Albufera i el Saler de l'any 1970 el que començà a generar una posició pública contrària al projecte. Tres anys més tard, el 1973, tres articles de la nova directora de *Las Provincias* van canviar radicalment la postura del periòdic, que començava a qüestionar la destrucció del territori prevista. Finalment, un canvi dins la composició de la corporació municipal va facilitar la remodelació del pla, aprovada el maig de 1974. Però, després de l'aprovació, calia fer una exposició pública del pla durant un mes per donar la possibilitat de presentar al·legacions.

Mesos abans de l'exposició pública del projecte, un grup d'arquitectes, periodistes, professores i diferents persones preocupades "per la deriva de la urbanització" es van reunir per començar una campanya pública contra el projecte, com explica l'arquitecte Joaquín Gregorio, que hi va participar. Havia nascut la campanya El Saler per al poble. L'acció més important va ser una contraexposició, organitzada al Col·legi d'Arquitectes, sota el nom *El Saler, dades per a una decisió col·lectiva*. "L'exposició es va començar a gestar entre el mes d'abril i principis de juny, ja que encara no coneixíem la proposta", explica Gregorio. Segons relata l'arquitecte al llibret citat anteriorment, poder fer la rèplica, van haver de copiar les dades directament de l'exposició de l'Ajuntament el dia de la inauguració, el 12 de juny, "davant la sorpresa d'alguns i la nul·la col·laboració d'algun tècnic municipal present". "Encara que, aparentment, l'exposició tenia un cert aire festiu, el contingut era molt seriós i no va agradar gens a les autoritats. Després, vam saber que el degà del Col·legi d'Arquitectes va rebre la trucada del governador, Oltra Moltó, que li recordava que no tancava l'exposició per no fer-li propaganda", explica Gregorio.

La mostra organitzada al Col·legi d'Arquitectes va donar els seus fruits: quan es va tancar l'exposició pública a l'Ajuntament -quinze dies més tard del previst-, les al·legacions s'havien multiplicat (una amb 15.570 signatures) i s'havien presentat 35 impugnacions i 5.000 escrits. El 15 de setembre de l'any 74, es va convocar una manifestació al Saler, que va ser multitudinària i va estar marcada per la presència i l'actuació policial. Tot i que finalment la proposta de remodelació del projecte de l'any 1974 va ser rebutjada per ordre ministerial l'any 76, els intents per urbanitzar la Devesa continuarien durant uns anys. L'arribada del consistori sorgit de les primeres eleccions postfranquistes, però, va revertir aquesta tendència.

La declaració del Parc Natural de l'Albufera, el juliol de 1986, va ser un instrument per blindar l'espai natural

La Renegà, situada entre Benicàssim i Orpesa, és un espai natural de penya-segats marins i plataformes rocoses

L'11 de maig de 1979, l'Ajuntament de València va constituir una comissió que tenia la finalitat d'estudiar el cas i elaborar els *Estudis previs per a l'ordenació de la Devesa del Saler*. Després de la presentació dels estudis, el consistori decidí apostar per la recuperació, mitjançant l'expropiació, de totes les parcel·les subhastades que no es trobaven edificades i, al mateix temps, es va procedir al desmantellament de la infraestructura que ja estava construïda, com el passeig marítim i els carrers de les urbanitzacions que no es van arribar a alçar. Tot i així, tres grans construccions van sobreviure: l'hotel Sidi Saler, propietat del BBVA i CaixaBank, i les urbanitzacions de Les Gavines i La Casbah. El gener d'enguany, una casa d'aquesta urbanització, fora d'ordenació, es venia per 593.000 euros.

Finalment, el juliol de 1986, ara fa 31 anys, es va declarar el Parc Natural de l'Albufera, que incloïa la Devesa dins els seus límits i seria l'instrument que permetria blindar l'espai natural. Però, amb tot, són moltes les veus que mantenen viva la lluita per l'espai natural. La setmana passada, Acció Ecologista-Agró va fer públic que presentarà al·legacions contra la renovació de la concessió al Sidi Saler per 30 anys més, aprovada per la Demarcació de Costes. El col·lectiu ecologista considera que, "amb aquesta petició, els bancs pretenen legalitzar una activitat insostenible i incompatible amb els valors naturals de l'Albufera" i aprofiten per "exigir l'expropiació i l'enderrocament de l'hotel, conegut també com *l'Algarrobico valencià*". El futur d'infraestructures com

'ENAMORADES'

Després d'una lluita intensa, la platja de l'Auir de la infraestructura verda que sobreviu a la

Paula Duran | @Paula_Duran

A la platja nord de Gandia, hi trobem més de 4.000 places hoteleres i més de 1.500 apartaments. Però, les promotores immobiliàries no en tenien prou i van posar el focus a la platja de l'Auir. Aquesta platja sense urbanitzar ocupa una franja de 2.300 metres de llarg i 800 metres d'amplària de litoral saforenc, un total de gairebé dos milions de metres quadrats. Les dunes de l'Auir estan incloses dins la denominació Dunes de la Safor i a la Xarxa Natura 2000, ja que és una zona considerada Lloc d'Interès Comunitari (LIC). L'Auir és un sistema fràgil amb un valor ecològic alt que protegeix la marjal de Gandia i és l'eixida natural de la marjal al mar, però encara no ha estat declarada paratge natural per les Corts Valencianes.

L'Auir és una platja de propietat privada. La família Cremades-Carceller, fruit de la unió del conegut empresari madrileny Javier Cremades de Adaro i de Mary Carceller Coll (filla de l'exministre franquista i fundador de cerveses Damm Demetrio Carceller Segura), és la propietària de gran part dels terrenys. Van voler que l'Auir fóra un projecte que oferira rendibilitat econòmica i van sol·licitar una millora de les condicions urbanístiques de la platja, però els diversos governs locals que ha tingut el municipi, principalment socialistes, han optat per protegir-la.

Amb l'arribada d'Arturo Torró (del PP) a l'alcaldia, però, tot va canviar. A principis de l'any 2012, Torró va declarar que l'Auir era l'últim cartutx de Gandia per "salvar el turisme". Un any després, Torró va convocar un "concurs nacional d'idees" per a l'Auir, obert a tothom i que atorgava la reordenació del territori a l'empresa del projecte guanyador. Al mateix temps que presentava aquest concurs, Torró planificava altres projectes que afectaven la platja com ara un *txiringuito chill-out* de mil metres quadrats, una passarel·la elevada il·luminada fins a Xeraco i un accés a la platja de Gandia pel nord provinent de l'AP7.

Aquestes noves amenaces van desenca-

DE GANDIA

ir s'ha incorporat al pla per a la preservació
es costes del País Valencià

Manifestació celebrada l'any 2014 a Gandia / GENO PEIRO

denar una mobilització popular i la creació, l'any 2012, de la plataforma comarcal Salvem la platja de l'Auir per defensar l'espai. Malgrat la pressió social, les manifestacions constants i el seguit de normatives que podien impedir l'activitat en aquest espai, Torró no va deixar d'intentar urbanitzar la platja verge. Les manifestacions van reunir centenars de persones de tots els pobles de la comarca de la Safor-Vallidigna, que ompliren els carrers de la platja nord de Gandia fins a la platja de l'Auir. També es feren escarnis massius durant els plens de l'Ajuntament i accions simbòliques com recollides de brossa, cursos d'observació d'aus i altres activitats vinculades a la revalorització d'aquest espai, ja que una de les estratègies de Torró era degradar-la, embrutar-la i infravalorar el seu estat per

justificar el projecte d'edificació.

Finalment, la pressió social va aconseguir aturar els voltors del turisme que

assetjaven la platja de l'Auir. Fruit de la mobilització, es van consolidar campanyes com Sos Auir-Marjal i es van elaborar materials que donaven valor a la platja com el projecte *Enamorats de l'Auir*. *No canvis mai*, a més de poemaris i cançons. L'any 2015, la platja es va incloure dins el pla PATIVEL, un pla d'acció territorial per preservar la infraestructura verda del litoral valencià de més amenaces, com per exemple la urbanística. Amb açò, es preveu la protecció defini-

tiva de la platja de l'Auir, decisió molt celebrada per les membres de la plataforma, que volen recuperar l'aspecte que hauria de tenir aquest espai, és a dir, que s'assembla a la Devesa del Saler. ●

Les dunes de l'Auir estan incloses dins la denominació Dunes de la Safor i a la Xarxa Natura 2000

Les manifestacions van reunir centenars de persones de tots els pobles de la comarca

aquest hotel, com les urbanitzacions de La Casbah i Les Gavines o la carretera CV-500, són els principals reptes per la conservació i l'extensió del parc natural.

Creuar boscos per construir luxe

Un incendi suposadament originat pel llançament d'una burilla des de l'autopista AP-7, del qual mai no s'han trobat culpables, va arrasar al voltant de 500 hectàrees de la serra de la Renegà el juliol de l'any 2000. Aquest indret, situat entre els municipis de Benicàssim i Orpesa, és l'únic espai natural que consta de penya-segats marins i plataformes rocoses entre el Parc Natural de la Serra d'Irta -a Peníscola- i la província d'Alacant. En el moment de màxima efervescència urbanística a

les costes valencianes, aquests set quilòmetres de costa verge, envoltades de bosc mediterrani, suposaven una gran oportunitat per l'especulació i es va començar a projectar la construcció de xalets i urbanitzacions de luxe al vessant costaner de les muntanyes. Tot això ocorria mesos abans de l'aprovació de la llei de forests (novembre de 2003) -que no permetria la requalificació de zones cremades per incendis a urbanitzables durant els propers trenta anys-, fet que va facilitar la qualificació dels terrenys -en forma de plans urbanístics- per part de l'Ajuntament d'Orpesa (controlat pel PP) i l'entrada de les primeres excavadores per obrir els carrers i construir l'enllumenat de les futures urbanitzacions.

Davant aquesta situació, el veïnat d'Orpesa i Benicàssim

es va començar a organitzar. Primer, amb la creació de la Plataforma en Defensa de la Serra de la Renegà i el seu Entorn -més centrada el la lluita legal- i, des de 2005, mitjançant la Plataforma R de Renegà, més centrada en l'activisme i l'acció directa. Segons Asier Merino, membre d'R de Renegà: "Nosaltres vam sorgir amb dos objectius clars: per una banda, evitar la construcció d'urbanitzacions de luxe en aquest espai natural i, per l'altra, impulsar la conscienciació i la defensa del bosc i la platja organitzant xarrades, passis de vídeos i documentals i jornades de neteja sobre el terreny". La pressió veïnal i la conjuntura de crisi econòmica van aconseguir aturar temporalment la construcció de les noves urbanitzacions i un hotel a menys de 200 metres de la platja, que havia estat aprovada pel consistori del PP d'Orpesa. "Vam engegar un procés judicial contra la construcció de l'hotel, que era una autèntica barbaritat i no respectava la llei de costes", explica Merino, que comenta que, "tot i que no es va acceptar a tràmit, finalment es va aconseguir tirar enrere la construcció".

La plataforma es va continuar reunint fins a l'any 2011, quan la gent que en formava part va decidir abandonar l'activitat per centrar-se en altres iniciatives per la defensa del territori. La serra de la Renegà es troba protegida, des del novembre de 2016, per l'aprovació del Pla d'Acció Territorial de la Infraestructura Verda del Litoral (PATIVEL) de la Generalitat Valenciana. Aquest pla identifica i aplica un règim de conservació activa a vora 6.500 hectàrees situades a la franja de 1.000 metres del litoral i regula els usos i les activitats que s'hi poden fer, amb l'objectiu de contribuir a qualificar el litoral no edificat, l'espai ja construït i l'oferta turística i recreativa del territori. El PATIVEL aglutina una superfície que es distribueix equitativament entre les províncies d'Alacant i Castelló (37% en cadascuna) i, en menor mesura, a la província de València (26%), ja que gran part del sòl del litoral està protegit pel Parc Natural de l'Albufera. L'aprovació d'aquest pla no ha fet gens de gràcia a l'Ajuntament d'Orpesa, que no està conforme que s'ature la construcció en aquestes zones de costa verge i el mes de gener passat va presentar una al·legació al ple extraordinari del consistori, aprovada per Ciudadanos, el PSPV i Sí Se Puede Orpesa.

Els tresors de la Costa Daurada

Entre les costes del Garraf i Tarragona, els trams de litoral sense urbanitzar es poden comptar amb els dits d'una mà. Dos d'aquests paratges que han sobreviscut a la febre cimentera de les últimes dècades són Muntanyans -a Torredembarra- i la platja Llarga de Tarragona. La lluita de les entitats ecologistes i el veïnat ha estat determinant en la seva preservació. Al recompte de victòries, també caldria afegir-hi la zona humida de les Madrigueres del Vendrell i l'espai agroforestal de Colls-Miralpeix de Vilanova, gràcies a la mobilització del Grup Ecologista del Vendrell i el Baix Penedès (GEVEN) i l'Associació per a la Protecció del Medi Ambient del Garraf (APMA), respectivament.

L'any 1980, l'Ajuntament de Torredembarra planifica la urbanització de les zones naturals del barri de Baix a Mar, amb la construcció d'un passeig marítim damunt de les dunes, l'asfaltat d'una zona destinada a aparcaments i la creació de zones infantils. Arran d'aquella primera amenaça pel medi natural, es crea el Grup d'Estudi i Protecció dels Ecosistemes Catalans (GEPEC), que impulsa la mobilització ciutadana i atura el pla. Uns quilòmetres al nord, a Creixell i Roda de Barà, els consistoris aproven urbanitzar la riera de la Murtra i un pla que afecta una zona d'estanys. Malgrat els recursos interposats a la fiscalia i els jutjats, "fan cas omís de »

» les normatives de preservació de les zones humides”, denuncia Ramon Ferré, portaveu del GEPEC.

A vista d'ocell, es detecta clarament l'existència d'una franja de terreny amb dunes i estanys, que inclou 25 hectàrees del terme municipal de Torredembarra i 27 del municipi de Creixell. Aquestes últimes es van integrar a l'Espai d'Interès Natural (EIN) que s'estén paral·lelament a les platges arran de la campanya impulsada per Salvem el Gorg de Creixell els anys 90 del segle XX. La gran diversitat de flora i fauna de la zona necessita corredors naturals de connectivitat amb àrees agrícoles i forestals del prelitoral tarragoní, que passen necessàriament pels terrenys de Muntanyans II, l'únic solar situat a occident de les vies ferroviàries que encara està sense urbanitzar.

L'any 2006, la promotora Vegas del Guadaira -finançada per Caja de Granada- presenta un projecte per construir-hi 550 habitatges, amb el vist-i-plau del consistori del PSC i de la Comissió d'Urbanisme de la Generalitat (durant les etapes de Josep Bargalló i Joaquim Nadal com a consellers). El municipi es revolta. “Vam fer molta formació a les escoles i la gent jove es va conscienciar. La gent gran es va adonar que es farien grans blocs i que això tindria un gran impacte en el poble. Vam aconseguir que sortissin de casa per manifestar-se”, recorda amb satisfacció Ferré. Després d'un llarg periple judicial, l'any 2011, el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya sentència a favor de la plataforma Salvem els Muntanyans, conclou que la urbanització vulneraria la llei de protecció dels espais naturals i s'alçaria en una zona inundable. L'any 2014, el Tribunal Suprem tomba els recursos presentats per la promotora i la Generalitat ratifica la sentència i obliga les administracions a deixar els terrenys tal com estaven abans de fer-hi vials i instal·lar-hi fanals. És la defunció definitiva del projecte. Des d'aleshores, tot i que ni l'Ajuntament ni la Generalitat ni la promotora no han mogut un dit per revertir les obres il·legals, la natura ha guanyat terreny al ciment. Els actius tòxics de Caja de Granada van passar a mans de la Sareb, que va tornar a presentar el projecte als serveis d'urbanisme del consistori a començaments d'any, malgrat les nul·les opcions d'aconseguir tirar endavant el pla.

Ramon Ferré fa un balanç positiu de les mobilitzacions, però es lamenta: “Aquí, està ficada al cap la idea

que 'de casa a la feina i de la feina a casa' i 'no t'associïs'... I això és una herència de 40 anys de franquisme. En altres països, participar en associacions com a voluntari és quelcom positiu”. “Des del GEPEC, intentem promoure un canvi de model; és la nostra idea quan ens impliquem. Per exemple, quan reclamem l'autopista gratuïta, també hem de demanar més transport públic. Una cosa va lligada a l'altra per aconseguir transformar la societat”, considera. “Amb el tema de la independència, la gent que no sortia del sofà de casa s'està animant, però, amb el tema ambiental, això no està passant. Falta formació i sensibilitat”, conclou.

Platja Llarga, bosc de la Marquesa i les 'waikikis'

L'any 2005, l'activista mediambiental Lola Paniagua es va assabentar del projecte de passeig marítim a la platja Llarga de Tarragona llegint el diari. Conscient del perill que representava per a la platja i per al litoral, es va posar en contacte amb grups ecologistes, va crear un web amb informació i va començar a penjar cartells als bars i les botigues. Un mes després, havia aconseguit aplegar un grup de vint persones; així va néixer la Plataforma Salvem la Platja Llarga. “Hi volien fer un miler de cases i un passeig de ciment i omplir-ho tot amb mobiliari de platja. Vam fer fins a vuit cadenes humanes, que van aplegar un miler de persones. El projecte es va aturar”, explica Noemí Martín, membre de la plataforma. Els habitatges previstos es van traslladar als terrenys de la Budallera, on el pla parcial preveu construir un nou barri per a prop de 17.000 persones, situat entre el camp de futbol del Nàstic i la Cala Romana, al sud de la platja Llarga. “Preservar el bosc de la Marquesa i la platja Llarga és important, però, si hi afegim tanta població, tot plegat no és massa lògic”, adverteix Martín, que està recollint al·legacions contra la construcció d'aquest barri amb la seva entitat.

El pla de la Budallera està marcat per les irregularitats des dels seus inicis. El promotor principal és Jose Luis Garcia, expresident del Nàstic, terratinent local i investigat pel cas Terres Cavades fa deu anys. El despatx d'arquitectes encarregat de l'obra, que preveu l'edificació de blocs de fins a dotze pisos, va ser fundat per l'actual regidor d'Urbanisme, Josep Maria Milà, i el projecte està la signat pel seu fill. La CUP i la Federació de Veïns

Lola Paniagua es va assabentar del projecte de passeig marítim a la platja Llarga de Tarragona llegint el diari

“Quan es protegeix una zona litoral, s'ha de tenir en compte des del fons marí fins a les muntanyes”, diu Noemí Martín

de Llevant van demanar que la fiscalia ho investigués. La Comissió d'Urbanisme de la Generalitat, finalment, ha acordat que el pla s'ha de refer. “Una de les coses que diu la llei és que hem de reaprofitar el que ja tenim, el que està buit, el que es pot rehabilitar del casc antic, on l'any passat ja van caure cases. Sempre rehabilitar abans d'amenaçar la zona costera”, recorden des de Salvem la Platja Llarga.

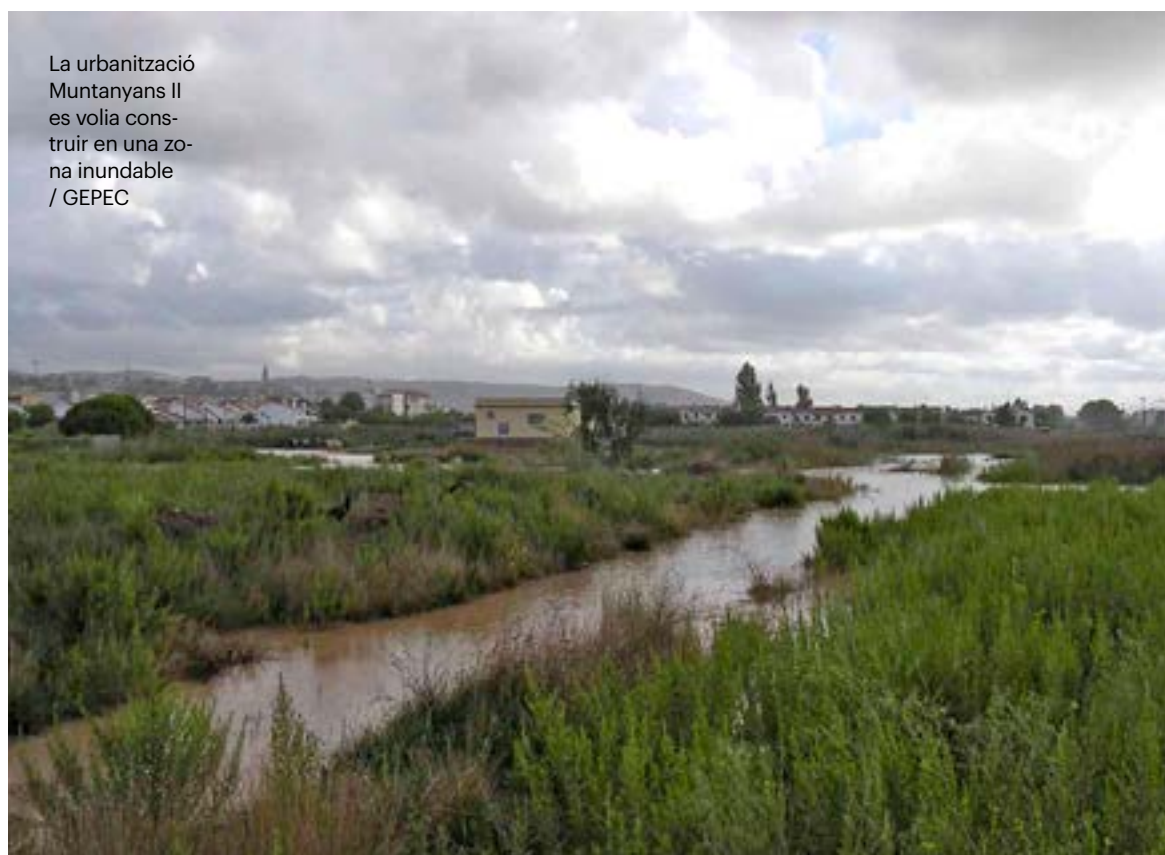
La mobilització mai no acaba. “En el cas de l'Ametlla de Mar, el GEPEC es va mobilitzar per aturar una màfia russa que hi volia construir. Ho van frenar declarant la zona com a Espai d'Interès Natural. Però, quan desapareix el moviment social i ecologista, llavors, tornen a treure els projectes que tenien sota la taula”, alerta Noemí Martín, que recorda que, enguany, a la platja Llarga, va saltar l'amenaça d'un negoci d'embarcacions a motor -que va quedar desert- i, l'any vinent, “potser volen posar *txiringuitos* enmig de la sorra, per posar un exemple”.

Martín recorda que s'han mobilitzat molt per la platja Llarga perquè és la porta del bosc de la Marquesa, on hi ha les *waikikis* (Cala Fonda, Rocaplana i Cala Becs), i fa balanç de les cinc caminades populars que han fet des dels barris de Ponent per l'anella verda fins a la platja Llarga i per la Budallera en companyia de totes les entitats i les associacions veïnals. “Quan es decideix protegir una zona del litoral, s'ha de tenir en compte des del fons marí fins a les muntanyes, totes les àrees de connectivitat biològica, ja que, si les zones queden massa aïllades (per les vies del tren, l'autovia, l'autopista o la N-340), això tendeix a l'extinció de les espècies, tant de fauna com de flora”, puntualitza amb coneixement de causa.

Per acabar, fa una reflexió sobre la bandera blava. “Quina millor bandera blava hi pot haver que el fet que una tortuga hi vingui a pondre ous. Per aconseguir aquest distintiu, cal tenir serveis de platja i això, per nosaltres, no és qualitat”, assevera. Un estudi de la geòloga especialista en el litoral Briana Bombana incorpora una enquesta amb un resultat prou contundent: el 90% de les usuàries de platja semiurbana no volen més serveis. “És una dada positiva per part de la ciutadania, hi ha un canvi de percepció. Dutxes i papereres a les waikikis, ningú no les vol. Els ajuntaments haurien de centrar la gestió de les platges en la creació de dunes i en tot allò que té a veure amb la regeneració”, conclou Martín.

El Castell que no s'ensorra

L'Empordà és un territori dividit administrativament en dues comarques (el Baix i l'Alt Empordà) de la província de Girona i el seu litoral suposa gran part del que es

La urbanització Muntanyans II es volia construir en una zona inundable / GEPEC

La platja de
Castell de
Palamós el 23
de juliol passat
/ XAVI BOU

coneix com la Costa Brava. La bellesa paisatgística de les seves cales i platges l'han consagrat com l'actiu residencial i turístic de costa més important a Catalunya, principalment per persones d'alt poder adquisitiu, fet que ha comportat un augment de la pressió urbanística durant les darreres dècades.

Molts municipis han experimentat un creixement desmesurat, provocat per la construcció d'apartaments i segones residències, però també d'hotels i establiments turístics. Des de la sobreexplotada Platja d'Aro fins a Llançà, passant per Llafranc, Begur, l'Escala o Roses, no més la complicada orografia de la primera línia de mar, les lluites ecologistes i la declaració d'espais naturals protegits com el Cap de Creus, les Illes Medes o el Cap Roig han permès preservar part del seu encant fins avui.

La platja verge més extensa de la Costa Brava és la de Castell, inclosa a l'Espai d'Interès Natural de Castell-Cap Roig des de l'any 2003. Aquesta àrea d'especial protecció comprèn el tram que va des del paratge de Castell ubicat al nord de Palamós fins a Calella de Palafrugell i està formada per 428 hectàrees terrestres, 732 marines i quatre quilòmetres de costa. A banda del llarg arenal, el paratge de Castell està integrat per una plana

agrícola, un aiguamoll litoral, un sistema de dunes, les restes d'un poblat ibèric i un conjunt forestal format per alzinars, pinedes i suredes.

Tots aquests elements de gran valor natural es van salvar gràcies a la forta mobilització popular sostinguda durant una dècada, tot i que, quan van començar les protestes, el pla urbanístic ja havia superat els principals esculls administratius. Entre 1985 i 1990, l'Ajuntament de Palamós -en mans de CiU- va redactar un nou Pla General d'Ordenació Urbana que canviava la catalogació dels terrenys del paratge i la plana de Castell de sòl rústic a urbanitzable.

Aquest canvi normatiu va provocar la presentació de dues propostes de les societats anònimes El Castell i Camo, que preveïen construir-hi prop de 400 habitatges, un hotel i un camp de golf. Aquests plans van generar una forta oposició que va desembocar en la creació de la plataforma ciutadana Salvem Castell, impulsada l'any 1992 per diversos col·lectius socials i individus de Palamós amb el suport de l'entitat ecologista DEPANA.

El membre fundador i portaveu de la plataforma, Rafel Bonilla, ens explica que el primer pas que van emprendre va ser recollir 13.124 signatures de suport a un manifest que apostava per la requalificació i la protecció »

La declaració del cap de Creus o les illes Medes com a espais naturals protegits ha permès preservar-los

“Vam fer un mural humà amb més de 2.000 persones i el lema 'Salvem Castell'”, rememora Rafel Bonilla

#GOTrentilitzable
X UN MÓN + SOSTENIBLE

 eco festes
Solucions ecològiques per a esdeveniments

informació
93 837 15 48
www.ecofestes.cat

 Compra'l
personalitza'l!

 Lloga'l
Got genèric de 30 i 50 cl

 Renta'l
Servei ràpid i eficaç

 Gestió integral
x grans esdeveniments!!

» dels terrenys, la seva inclusió al Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN) i l'elaboració d'un pla de gestió, les seves tres reivindicacions. Atrapat entre la pressió popular i la de les empreses promotores del projecte, l'alcalde de Palamós es va veure forçat a convocar un referèndum vinculant sobre la urbanització de Castell el 12 de juny de 1994, coincidint amb unes eleccions europees.

“Vam fer un mural humà amb més de 2.000 persones i el lema *Salvem Castell*, ho vam filmar amb una avioneta des de l'aire i ho vam utilitzar per fer la campanya del referèndum”, explica Bonilla. Amb un 56,5% de participació, el resultat de la votació va ser aclaparador: un 70% de l'electorat (4.189 persones) va dir no a la urbanització del paratge. Una victòria sense precedents després de vèncer la dura campanya de desqualificacions cap a les ecologistes: “Una de les promotores va fer campanya llogant un local a Palamós i presentant una maqueta”, explica Bonilla, que defineix aquell episodi com un “terrabastall polític i administratiu”. “Després, es va modificar la llei per fer consultes i, avui dia, aquest referèndum no es podria fer”, afegeix.

Pocs dies després de la votació, el consistori va presentar una moció per iniciar els tràmits de la modificació del Pla General i catalogar els terrenys com a sòl no urbanitzable. Tanmateix, *Salvem Castell* va impulsar litigis per tombar els projectes als jutjats fins que va esgotar la via judicial després de les sentències favorables del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya i el Tribunal Suprem. L'any 2002, un cop superat tot el periple als tribunals, la Direcció General d'Urbanisme de la Generalitat va descatalogar els terrenys i va comprar una tercera part de Castell. “Ens va indignar molt que la Generalitat comprés aquests terrenys a les constructors perquè ho va fer com a sòl urbanitzable, és a dir, a un preu més elevat... de manera que encara els estem pagant. En el fons, aquestes constructors donaven diners per les campanyes de Convergència”, afirma Rafel Bonilla indignat.

L'any següent, el paratge va quedar inclòs al PEIN i la dècada de mobilització ciutadana va culminar amb una victòria històrica que ha permès que, avui dia, es continuï gaudint d'un espai verge tan preuat com aquest. “Vam aconseguir tot el que volíem i, aleshores, ens vam dissoldre”, afirma el membre fundador de *Salvem Castell*. “Va ser molt important perquè estàvem en una època de *boom* turístic... La campanya va demostrar que la gent s'estimava molt el paratge i això va ser clau per provocar una reacció de suport a la preservació de l'espai”, conclou.

Urbanitzar per retenir el turisme

A la Catalunya Nord, la urbanització del litoral està marcada de manera destacada per l'anomenada *mission Racine*, una missió interministerial de planificació turística del litoral de l'antiga Regió Llenguadoc-Rosselló. Creada el 1963, tenia l'objectiu de desenvolupar grans infraestructures turístiques al llarg de la costa per aconseguir que el turisme provinent de l'Estat francès no marxés de vacances a l'Estat espanyol. Els grans pols turístics del Barcarès o Sant Cebrià de Rosselló són fruit d'aquesta missió.

El pla preveia destruir nombrosos pòblets de pescadors per reemplaçar-los per grans equipaments turístics. És el cas del petit poble del Bordigó, al municipi de Torrelles de la Salanca, destruït definitivament l'any 1979. En aquest cas, la mobilització no va reeixir a aturar-ne la destrucció.

Deu anys més tard, l'any 1989, un macroprojecte urbanístic amenaçava el paratge de la platja de Torrelles, ben a prop de l'antic poble del Bordigó. Anomenat Torre Polis, plantejava construir 300 amarratges i preveia una superfície construïble d'uns 300.000 m². A prop de la platja, hi havia un *village de sable* (poble de sorra) i un càmping. Segons Marc Maillet, membre del FRENE66, aquestes instal·lacions estaven mitjanament integrades al paisatge. En aquest cas, tant les habitants del poble com la propietat del càmping, directament afectades pel projecte, es van mobilitzar contra el pla juntament amb el FRENE66.

Zona humida
salvaguardada
a Torrelles de la
Salanca
/ XARLENA
BERTRAND

El projecte aconseguí l'autorització de l'Estat l'any 1993 i, automàticament, el col·lectiu opositor engegà les mobilitzacions, tant a peu de carrer com en l'àmbit administratiu, fins a arribar al Consell d'Estat. En aquest cas, la *loi littoral* aprovada el 1986, destinada a “l'ordenació, la protecció i la valorització del litoral” per protegir-lo dels excessos de l'especulació immobiliària, va beneficiar el col·lectiu opositor, que va aconseguir que s'arxivés el projecte i, en paraules de Maillet, “rebutjar un port esportiu, aturar la privatització del litoral i evitar que s'hi instal·lés un garatge de vaixells”.

Actualment, tot i que el projecte es va arribar a aturar gràcies a la mobilització ciutadana en forma de recursos administratius i manifestacions diverses, l'actual batlle es vanagloria d'haver evitat la *mission Racine* i de ser alcalde del poble més ecològic, amb quatre quilòmetres de platja verge. El FRENE66 ha denunciat, darrerament, que tant l'Estat com l'Ajuntament de Torrelles van fer tot el possible per implantar aquesta missió. “Volen esborrar la memòria de la gent”, denuncien.

Un altre cas destacable és el de la badia de Polilles, al municipi de Portvendres, on hi havia una fàbrica de dinamita des de 1870. Des que es va tancar la factoria, l'any 1984, s'hi han projectat multitud de projectes, entre ells una central nuclear. Si bé la valoració actual és que aquest projecte mai no va passar d'hipòtesi, el cert és que en aquell moment (1980) va aixecar polseguera. Un seguit de col·lectius nord-catalans va impulsar la Marxa Antinuclear a Catalunya Nord, una marxa que va tenir lloc a finals de juliol de 1980 i que va entroncar amb una altra marxa que es feia entre Figueres i Ascó, on també es preveia la construcció d'una central.

La marxa, prevista entre Cotlliure i Banyuls de la Marenda, va servir per denunciar altres aspectes a més del projecte a Polilles: el tren radioactiu que passava per Catalunya Nord en el seu recorregut des de l'Estat espanyol fins a La Haia i el projecte de mines d'urani a Illa del Riberal. També va servir per reivindicar l'ús d'alternatives energètiques.

Finalment, el projecte de central nuclear a Polilles no va prosperar i l'Estat, a través del Conservatoire du littoral, va comprar la badia, que actualment és un indret protegit. Des de 2008, ha estat completament rehabilitat i s'ha convertit en un referent pel que fa al patrimoni natural nord-català. Tot i això, Marc Maillet, membre de la FRENE66, declara que, malgrat la protecció de què gaudeix, el paratge rep al voltant de 300.000 visitants l'any, fet que suposa un excés de freqüentació i posa en perill la seua especificitat biològica. ●

Torre Polis preveia
300 amarratges
i 300.000 metres
quadrats edificables
al municipi de
Torrelles de la Salanca

La central nuclear
de Polilles no va
prosperar i l'Estat
francès va comprar
la badia, actualment
protegida

UNA ONADA LLIBERTÀRIA VA SALVAR SA DRAGONERA

El 7 de juliol es van celebrar els 40 anys de l'ocupació de l'illot per part d'un grup de joves membres de col·lectius, com Terra i Llibertat o Talaiot Corcat, que van tenir un paper protagonista en la conservació de l'indret, ara Parc Natural

Tomeu Mesquida | @thunderbir

Grup de joves que va participar a l'ocupació de Sa Dragonera l'any 1977

D'intents per omplir amb ciment les costes de les illes, n'hi ha tants que és difícil fer-ne una llista sense oblidar cap desastre. Però, quan parlem de victòries, el primer que ve al cap de qualsevol mallorquina és Sa Dragonera, la victòria més arrelada a l'imaginari col·lectiu. Durant els anys 70, un grup de joves membres del grup llibertari anomenat Terra i Llibertat emprengueren una acció insòlita: ocupar l'illot, de poc més tres quilòmetres de llarg i 500 metres d'ample i situat a l'extrem oest de Mallorca, per evitar-ne la urbanització. El 7 de juliol de 1977 fou la data escollida. Durant els quasi vint dies que durà l'acció, es desfermà una intensa campanya de suport i tot plegat va tenir gran ressò, més enllà de Mallorca.

L'any 1974, l'empresa Patrimonial Mediterrànea Sociedad Anónima (PAMESA) -que tenia relacions amb la barcelonina Banca Mas Sardà- havia comprat l'illa amb la intenció de dur-hi a terme

un projecte d'urbanització quasi complet. Aquest macroprojecte s'articulava a partir de dos ports, un d'esportiu i un altre de serveis. A més, la idea era construir-hi cinc nuclis turístics: volien fer-ne un a l'estil d'un poblet de pescadors just a devora el port, uns altres tres de caràcter residencial dispersos per l'illa i una àrea de serveis. La resta de terrenys havien de ser una zona verda pública, una zona verda privada i aparcaments.

Durant els quasi vint dies que durà l'acció, es desfermà una intensa campanya de suport

Un illot de poc més de tres quilòmetres de llarg i 500 metres d'ample situat a l'extrem oest de Mallorca

La contundència del projecte i les accions pioneres de grups com Terra i Llibertat i Talaiot Corcat incentivaren un procés de lluita social en defensa de Sa Dragonera. Un dels col·lectius més actius era Terra i Llibertat, una organització llibertària que sorgí el 1977 a Ciutat. Era un col·lectiu que, mitjançant l'acció directa no-violenta, mirava de moure la consciència envers temes ecològics i socials. Organitzà la primera ocupació de Sa Dragonera i també una segona ocupació a finals de 1978 i principis de 1979. Van

ser les impulsores de Denúncia i control contra la destrucció ecològica, la primera plataforma ecologista unitària a les Illes, que fou creada el mateix juliol de 1977.

Bernat Amorós va participar a l'ocupació de Sa Dragonera. Ho va fer a través de Talaiot Corcat. El col·lectiu va agafar el nom del bar situat al carrer Antillon, on es reunia gent de diferents col·lectius, molta d'ella activa en la lluita per la recuperació del paratge, i va ser allà on Amorós es va assabentar de l'acció que planejava Terra i Llibertat.

De l'ocupació, recorda que la gent del voltant de l'illa donava suport a la iniciativa: "Tot i que hi va haver gent que no va voler col·laborar, en general, la majoria del poble va ajudar transportant gent i aliments". "Sort que era s'estiu i no feia gaire fred; els vespres, la gent s'havia de tapar; tot era molt improvisat; menjàvem el que hi havia. Un dia, es va fer un arròs sense escatar el peix i semblava que menjàvem pipes", ens explica divertit.

Tot i que va ser una de les primeres accions ecologistes a les Illes, per a Amorós i moltes de les seves companyes, l'ecologisme no era l'únic front. "Del que es tractava, també, era de donar un missatge anticapitalista i antidestruccionista del territori en general. De fet, després

Mitjançant l'acció directa no-violenta, miraven de conscienciar la gent sobre temes ecològics i socials

La lluita culminaria amb la protecció mediambiental de l'illa, després que el Consell de Mallorca l'adquirís

sorgiren altres campanyes, que funcionaven en aquest sentit, com la de l'autopista de Palma a Inca", explica el membre de Talaiot Corcat.

Anys més tard i gràcies al paper d'organitzacions com el Grup d'Ornitologia Balear (GOB), la lluita culminaria amb la protecció mediambiental de l'illa, després que el Consell de Mallorca l'adquirís l'any 1987 i que el Govern de les Illes Balears la declarés Parc Natural l'any 1995. Després d'accions com la de Sa Dragonera, que es

van produir durant els setanta i principis dels vuitanta, s'havien posat les bases d'un fort moviment ecologista i en defensa del territori que ha protagonitzat bona part de les lluites populars de Mallorca fins a l'actualitat. ●

Margalida Ramis, **portaveu del Grup d'Ornitologia Balear**

“Som purs espectadors de fluxos
econòmics en els quals ni incidim”

Text: Irene Jaume Gambín | @irenejaumeg
Fotografia: Marc Ferrà | @marcferra9

Deu anys al GOB. Quin balanç fas d'aquest període?

Jo estic contenta, però el GOB és dur i no ha estat fàcil substituir Miquel Àngel March (exportaveu de l'entitat) ni assumir la part de portaveu després que ho fos una persona com ell, amb tant de pes. Jo tenia molt clar que el GOB s'identificava molt amb ell i jo, que no entenc les organitzacions així, no volia per res aquesta responsabilitat. Llavors, vam començar a fer feina d'una altra manera i això també va generar friccions dins un dinosaure com és el GOB. Hi ha hagut moments en què ha estat complicat, però sempre tenia en Miquel Àngel a prop i li consultava tot: era com un disc dur. També és vera que teníem maneres diferents de veure les coses. Jo i altra gent enteníem que el GOB havia de respondre d'altres maneres i es va produir una ruptura. A poc a poc, tot torna a confluïr de qualque manera i tot es torna a recol·locar... i ara, la veritat, és que és un fer feina que pas molt de gust. Entre l'equip de treballadors, sempre hi ha hagut molta sintonia. Feim una feina amb la qual jo ara em trob molt còmoda perquè estam en xarxa amb un munt de col·lectius i entenc que el GOB, més enllà de ser un col·lectiu ecologista, ha de tenir ànsies transformadores.

Enguany, fa 40 anys de l'ocupació de la Dragonera. Quatre dècades després, no n'hem après gaire?

Sempre pens que no és que haguem reulat, sinó que l'evolució és molt bèstia i les lògiques de funcionament dels motors de l'economia i les dinàmiques econòmiques i polítiques són molt perverses. A la sala de reunions del GOB, hi ha tot de cartells que mostren espais que s'han lluitat i s'han salvat arran d'unes campanyes que eren més aviat de preservació... però no qüestionaven el model. No s'ha qüestionat mai el model dins l'ecologisme: deies que estava vinculat al turisme i a la construcció... però, en realitat, no anaves a l'arrel del problema. I jo crec que això ha estat una desconexió que ens ha situat on som. La conclusió de la taula rodona del tancament del curs va ser: alerta perquè, si només ens focalitzam en el turisme, com quan en aquell moment ens vam focalitzar en la protecció d'indrets territorials, perdem la batalla. El que s'ha de fer és posar damunt la taula el model productiu alternatiu que volem i generar alternatives que facin veure que és factible.

Per ventura ens hem quedat en la superfície del problema -Magaluf, s'Arenal...- i ens hem oblidat d'anar a cercar l'arrel: el sistema.

Sempre! És com el tema d'Airbnb: tens unes comercialitzadores, però el problema no són elles, tot i que són una part visible del problema. Passa el mateix amb aquest tipus de turisme intensiu de Magaluf... Ens enlluernam i, mediàticament, això estira molt. Llavors, els col·lectius també hi participam per aprofitar tenir presència mediàtica, però també hi hem d'anar amb un altre discurs. D'on surten aquestes dinàmiques perverses, com s'afavoreixen i quines possibilitats hi ha de contenir-les. És mal de fer, però hem de tenir capacitat per generar un discurs de model productiu, xerrar d'economia, de diversificació, de com ho farem, del decreixement turístic i què representa, de quines alternatives i quines polítiques sectorials volem... Cal xerrar de moltes coses i, quan tens el discurs, no és fàcil transmetre'l i fer accions per visibilitzar-lo. Falta un dibuix d'una alternativa mentre mostrem tots els indicadors (desnonaments, lloguer turístic, turisme de gatera, plàstics a la mar...) i una bona organització social. Per això entenc que el GOB ha de ser part del carrer, hem de ser part d'aquesta possibilitat de generar alternatives.

Creus que l'acció -o la inacció- del govern actual respon a un tema de pressions per part del sector turístic o s'està improvisant sense un full de ruta?

Pot semblar molt dur, però, per mi, és una qüestió d'incapacitat. I, dins aquesta incapacitat, hi ha una errada d'estratègia. Insistesc que sé que és un judici dur, perquè entenc que, quan et poses a gestionar, mai no és

fàcil. Però crec que, quan Biel Barceló va entrar com a conseller de Turisme, no tenia un full de ruta. I crec que trien un equip equivocant, de gent propera al sector precisament, per intentar calmar-lo. Si volien fer una política rupturista, que és la que calia fer per deixar de tenir el turisme com a objectiu de totes les polítiques, havien de rompre. I ho havien de fer des del principi: havien de deixar molt clar que no es venen a ningú, que el seu objectiu no és tenir el sector content. Si tenguessin clar on van, ho haurien de posar damunt la taula i dir: "Fins aquí". L'intent d'apropar-se al sector ha estat la primera errada, aquest sector mai no serà proper a un govern d'esquerres. I han fet dues errades més. Primer, triar Pere Muñoz (actual director gerent de l'Agència de Turisme de les Illes Balears), una persona que té un objectiu de mercantilització turística brutal. Ell veu que la seva missió és la promoció i la creació de nous productes turístics. Posaren l'etiqueta de turisme sostenible i feren una campanya i això, que ja és un error en si, i ara ve la tercera errada, se'ls ocor fer-ho durant la pitjor temporada turística que hem tengut a la història. Parlen de la diversificació i la desestacionalització i s'equivoquen totalment, de moment i d'estratègia. Davant una situació d'excepcionalitat, les mesures haurien d'haver estat excepcionals. És vera que és una bombolla turística i petarà, però millor que l'anem punxant nosaltres perquè vagi baixant l'aire que no que ens esclati a la cara perquè deim que no la veim. Des de la nostra perspectiva, si es podia fer malament, s'ha fet pitjor.

Parlem de la llei turística...

El nou govern entra després que Bauzà, Delgado i Company desregulassin totes les lleis que tenien una certa cobertura de protecció urbanística. Llavors, pens que el govern actual hauria d'haver derogat directament els efectes urbanístics d'aquelles lleis. Però van fer un decret de suspensió, no de derogació, i més d'un any després. Els hotels ja havien fet totes les obres que havien volgut i més perquè sabien que es podia acabar i volien fer les reformes amb els avantatges que donava la llei Delgado. Van suspendre els efectes urbanístics de les lleis turístiques, però només fins a finals de 2017, amb el compromís que tendran una nova llei del sòl, la revisió de la llei turística i la revisió de la llei agrària (de la qual també suspenen els efectes urbanístics) per aquella data. Som al mes de juliol, oi? Sembla que la llei del sòl s'aprovarà a temps, però només tenim un preesborrany de llei agrària damunt la taula i, de la llei

“ ”

Hem de tenir capacitat per generar un discurs de model productiu, xerrar d'economia, de diversificació

És vera que és una bombolla turística i petarà, però millor que l'anem punxant nosaltres perquè vagi baixant l'aire

Nascuda a Sa Pobla l'any 1976, és la portaveu del Grup d'Ornitologia Balear (GOB), el col·lectiu ecologista de Mallorca on fa una dècada que fa feina. Va arribar-hi després de passar pel Grup d'Investigació Sostenibilitat i Territori de la UIB (GIST) i d'haver fundat Enginyers Sense Fronteres a les Illes. Ens trobam amb ella a cala Morlanda, al llevant mallorquí, un diumenge de juliol. Recentment, va participar al curs 'Economia i ecologia política del turisme' organitzat a Palma per la cooperativa La Hidra, l'associació Alba Sud i el mateix GOB.

turística, l'únic que tenim és una modificació per tractar exclusivament el lloguer vacacional. De la resta, no han tocat res. Per tant, continuarem amb la llei Delgado com a marc; si ningú no es preocupa pels efectes urbanístics suspesos abans del desembre, es tornaran a activar, i la llei que regula el lloguer turístic és, finalment, una amnistia. És el que sempre ha fet el PP: hi ha una irregularitat i, en comptes d'abordar-la, la regularitzam i possibilitam que la llei permeti que gent que ha actuat il·legalment pugui legalitzar la seva situació. I, quan Terraferida surt i diu: "Enguany heu autoritzat 11.000 places", el conseller respon: "No són places noves, és que ara aflora l'oferta il·legal". Que tu has de tancar perquè és la teva responsabilitat i estàs content de sortir a dir que es regularitzi! És increïble.

Una mesura concreta ha estat l'impost de turisme sostenible, què en penses?

És una oportunitat que s'ha perdut. Ara, l'oposició dels hotelers ja no seria tan activa perquè estan fins a dalt. No es queixen. Una de les claus del canvi és la fiscalitat. L'impost era una primera clau que hagués pogut tenir molt bona propaganda i una acció que hauria marcat perfil. Una manera de dir als hotelers: "He dit que sí i és sí". L'impost es posa en marxa amb perspectiva i vocació de recuperar i rebaixar la pressió de la càrrega turística. Perquè aquesta és l'altra: el més fotut d'aquest impost, al final, és a què es dedica i com s'està repartint.

Hi ha molta confusió al voltant del repartiment dels beneficis de l'impost. Se sap com es reparteixen?

Així com volen, sense cap criteri. L'any passat va ser aborronant: nosaltres vam votar en contra del primer pla de repartiment dels doblers perquè vam veure que havien creat un comitè executiu que se suposava que havia d'elaborar un pla anual. Ens van dur el pla anual fet perquè el votéssim i, després, ens van dir que la primera prioritat eren els recursos hídrics. Però aquesta inversió no ha de sortir d'aquí, ha de sortir dels pressuposts. La Conselleria de Medi Ambient de MÉS, en un govern liderat pel PSOE, ha de tenir el pes que li toca. I no el té. Li diuen: tindràs tants de doblers de l'impost de turisme sostenible abans que els projectes que han de ser aprovats passin per la comissió. Vicenç Vidal (conseller de Medi Ambient) ja sabia el pressupost que tenia provinent de l'impost abans que la comissió que suposadament havia de decidir s'ha-

gués reunit. Nosaltres vam exigir que quedàs reflectit a l'acta de la convocatòria que volíem un pla participat, uns criteris de baremació i de repartiment de doblers. Les votacions es fan amb uns vots ponderats que el govern no pot perdre mai. I ara hi ha aquest govern, però, d'aquí un temps, n'hi haurà un altre i farà el que voldrà amb l'impost. Si volen donar-lo directament a la federació hotelera, no hi haurà cap vot de ningú d'allà dedins que ho pugui evitar.

L'excepcionalitat ja no només es viu des dels entorns més polititzats, sinó que la població també la pateix: precarietat laboral, expulsió dels barris i els pobles, massificació... Ens hem deixat de creure la llegenda que diu que vivim del turisme?

M'agradaria que més... però encara no. Crec que hi comença a haver debat dins la societat, que comença a qüestionar el turisme, això sí... Però molta gent encara et diu: "I quina és l'alternativa al turisme? No n'hi ha: aquí, vivim del turisme". Quan assumeixes que ets un territori turístic, estàs perdut perquè qualsevol planificació futura que facis sempre pivotarà al voltant del turisme. I això s'està fent políticament, encara que ja no es digui que *vivim del turisme*. En realitat, el seu discurs vol dir el mateix: som unes illes turístiques i, per tant, les nostres polítiques no poden anar en contra de fer més promoció. Les Illes podrien deixar de fer promoció turística perfectament. I què han fet? El *Better in winter*, un projecte que presenten a les fires turístiques com una estratègia de turisme sostenible que no existeix, que no és res més que una marca per vendre les Illes durant l'hivern que aquí no s'han atrevit a presentar. Nosaltres ho vam explicar un dematí i, a les quatre de l'horabaixa, van treure una nota per explicar que era el seu pla d'acció.

Anam a les alternatives. Com s'atura aquest desgavell?

Explicar com entens el decreixement turístic és complicat, però, primer, hi ha tota una sèrie d'accions que van directament dirigides al sector: moratòria de noves places hoteleres del que sigui (sòl rústic, dins els hotels, etc.) i limitació de la capacitat d'allotjament.. Diuen que, amb la nova llei, hi haurà un sostre de places, però no hi haurà limitacions perquè es passa la pilota als ajuntaments i aquest tema no pot recaure sobre ells. S'havia de deixar com estava, fer una moratòria per noves llicències

de cases turístiques a unifamiliars, que és el que estava previst, i prohibir els allotjaments plurifamiliars dins les ciutats i els pobles grans. I això s'hauria de fer des del govern, no des dels ajuntaments o des del Consell. I no haurien d'aprovar cap altra llei, ja la tenen: la llei Delgado, que era una porqueria, però això ho prohibia. Per tant, l'haurien d'aplicar i fer-la complir en aquest sentit. I també aturar les noves llicències i no fer aflorar l'oferta il·legal, sinó aturar-la. No és tan difícil detectar-la, ho han demostrat col·lectius com Terraferida o Dins Airbnb. Són portals que es comercialitzen i, per tant, la informació està a l'abast de tothom. Pel que fa al sector hotelier, es poden aplicar una sèrie de mesures per aturar noves places i regular la capacitat d'allotjament a la baixa amb el tema del 2x1: per cada plaça que vul-

“ ”

Quan assumeixes que ets un territori turístic, estàs perdut perquè tota la planificació pivotarà sempre al voltant del turisme

No és tan difícil detectar l'oferta il·legal, ho han demostrat col·lectius com Terraferida o Dins Airbnb

guis donar d'alta, en dónes dues de baixa. Després, hi ha el tema de les polítiques sectorials, que per jo és on hi ha l'alternativa. L'agrària és la primera. I quan enfoques les polítiques sectorials des de la perspectiva de la sobirania, les enfoques al marge del turisme, perquè penses que han d'esdevenir una possibilitat de generar llocs de feina, sustent i una realitat que pugui subsistir al marge del turisme. Ara, l'únic que feim és rebaixar les lleis perquè inversors de fora vinguin a invertir aquí i això els generi riquesa. Som purs espectadors de fluxos econòmics en els quals ni incidim.

És on hi ha el forat negre, oi?

Sí, exacte. Només els obrim les portes: ells venen, especulen, fan, desfan, guanyen, se'n van... I tu restes expectant, vigilant. Per tant, la sobirania econòmica tampoc no la tenim. Són tres potes: rebaixar els fums al turisme; reforçar les sobirania des del punt de vista de les polítiques sectorials -per jo, l'agrària és la més bàsica, però l'energètica també és clau: recursos hídrics, residus, indústria, artesanía...- de manera que puguem pensar en una illa on el turisme sigui el complement d'una activitat econòmica diversificada. I la tercera pota: la gestió de ports i aeroports i el finançament. Hem de poder decidir quantes persones arriben al nostre territori. L'Estat no ens pot abocar gent com si no hi hagués demà perquè això és limitat i té una determi-

“ ”

L'Estat no ens pot abocar gent com si no hi hagués demà perquè això és limitat i té una determinada capacitat de càrrega

No hem d'esclatar sense tenir una opció, un discurs alternatiu i unes propostes per generar unes altres dinàmiques

nada capacitat de càrrega. Passem-los les factures de l'increment dels costos de les infraestructures per poder mantenir aquest personal durant els mesos d'estiu! Jo crec que fa falta que el govern es planti. En determinades coses, tenen un discurs més ferm, però amb això haurien d'anar junts. I et diré més: si anassin junts crec que tendrien el suport social amb unes reivindicacions i un discurs molt clars: dir-los que la base de la nostra subsistència depèn de poder decidir en aquestes qüestions que són fonamentals. I, a partir d'aquí, nosaltres decidim on invertim i on ficam els esforços d'incrementar determinades economies. És fàcil pensar-ho i no és fàcil implementar-ho, però jo crec que, amb un gruix d'esquerres i un objectiu clar que situï les persones al centre de les polítiques, si atures els processos especulatiu i els plantes cara i dius que ja n'hi ha prou... Però, què et diuen els suecs? Que vénen a comprar pisos i fer lloguer turístic. Els dius que és il·legal i et diuen que els és igual. Tot això passa perquè deixam que passi. I la responsabilitat és exclusivament nostra.

A través del curs, heu pogut establir contacte amb col·lectius de Barcelona, València, Madrid, Lisboa, Venècia... Es pot generar un discurs conjunt i global del qual derivi un moviment ampli i potent?

Crec que, pel que fa al discurs, és fàcil perquè, tot i que cada ciutat té la seva particularitat, el diagnòstic és el mateix pertot. L'explosió i les conseqüències més greus, com per exemple el dret de l'accés a l'habitatge, les patim tots igual. Un poc, la conclusió va ser aquesta: generem un discurs conjunt i que ens vegin junts. En relació amb l'acció, serà una mica diferent perquè cada territori s'organitza a la seva manera i té uns moviments socials i unes cultures polítiques diferents. Nosaltres, hem engegat la campanya OverBOOMking, que té tres fronts: teixir xarxa, generar debat i reflexió crítica (per això hem organitzat el curs) i Europa. Plantejam aquest darrer front no perquè tinguem l'esperança que Europa canviï res, ja que al cap i a la fi aplica unes directrius que aquí ens ofeguen, però poder anar a Europa (ja no com a territori insular, sinó com a territoris i ciutats de diferents indrets) a dir que el turisme ens està matant... per ventura no farem la revolució, però crec que seria un missatge potent. Necessitam missatges potents i conflictivitat social perquè, si no, d'aquesta no en sortim. Quan acusen la gent de Ciutat per qui l'habita de crear conflicte social, hem de dir que el conflicte social ja hi és! Nosaltres el visibilitzam i convé que el visibilitzi qualcú. Però, si no partim d'això, que la gent digui *prou*, serà difícil forçar canvis perquè, ara, el discurs de l'esquerra és totalment desmoralitzant. I quan vengui la dreta, que probablement vendrà, és una estora vermella. Almanco que xerrin clar. Si amb un govern d'esquerres, sensibilitzat, hi ha d'haver conflictivitat social, et diria que ha de ser ara. És clar que genera tensió, molta, que els moviments socials xoquin contra un govern d'esquerres. Els fa molt de mal i, segurament, té un cost polític, però potser és l'única manera d'aconseguir que reaccionin. Jo necessito pensar que la societat va a poc a poc. Fa uns anys, ningú no s'atrevia a qüestionar el turisme: el primer any que vàrem presentar el *Tot Inclòs* érem quatre rates i, l'altre dia, érem més de cent persones i ho cobrien tots els mitjans. És notícia diàriament i jo crec que la societat comença a qüestionar models i a organitzar-se. A Palma, per exemple, on va néixer l'assemblea Ciutat per qui l'habita d'una manera espontània després d'unes jornades. La conflictivitat social, ara mateix, és una eina. No hem d'esclatar sense tenir una opció, un discurs alternatiu i unes propostes per generar unes altres dinàmiques. Ells van a 1.000 per hora i nosaltres a 10; necessitam una espurna que generi el conflicte i obligui a reaccionar. El gran problema és que l'esquerra no té un projecte alternatiu i, segurament, el conflicte esclatarà sense que aquesta esquerra hagi estat capaç de posar en marxa les bases... i això és fotut. No és fàcil i correm el risc de semblar apocalíptics, però és que totes les alarmes que havien de botar ja han botat. ●

a doble espai

Les petites veritats universals

A partir del procés de producció de l'escultura d'un burro a la Sagrada Família, l'autor reconstrueix el rastre dels esforços col·lectius que hi ha rere les grans obres de la història de l'art i analitza les possibilitats de la classe treballadora per accedir-hi i conèixer-les

Ignazio Aiestaran | @iaiestaran

Professor de filosofia de la Universitat del País Basc

L'última vegada que vaig visitar la Sagrada Família va ser l'any que una ministra de Cultura va afirmar, a Barcelona, que Antoni Gaudí generava més ocupació en un sol dia que tots els qui menyspreen els que creen. Des que era petit, havia entrat diverses vegades en aquella construcció, però aquell any hi tenia un interès especial arran d'una petita història que havia llegit feia poc. Al seu llibre de memòries, el teòleg Albert Schweitzer explicava que havia tingut l'oportunitat de visitar l'edifici amb el mateix Gaudí i que, en aquella ocasió, es va fixar en una figura molt concreta: la del burro que hi ha al portal dedicat a la virtut teològica de l'esperança.

Aquest animal de pedra pertany al grup escultòric que representa la fugida cap a Egipte per escapar de la mort. Quan Schweitzer va expressar el seu elogi per la forma que havia pres aquesta manifestació artística, Gaudí va començar a explicar-li que totes aquestes expressions i siluetes les havia vistes en la realitat: Maria i el nen dit Jesús, Josep, els sacerdots del temple... a tots ells, els havia trobat en carn i ossos a la vida diària i, després, van aparèixer esculpits sobre la pedra a partir de motlles de guix. Pel que fa al burro, l'arquitecte català li va comentar que havia estat un cas difícil. Després de sol·licitar un burro viu que pogués servir de model per l'escena de la fugida, li van portar els millors rucs de Barcelona, però cap d'ells no s'adeia al propòsit de Gaudí perquè ni Maria ni Jesús podien anar asseguts sobre un animal robust, sinó que havien de seure sobre una bèstia pobra, vella i cansada. Aquest era el burro que cercava l'arquitecte. Finalment, el va trobar quan va veure un ase lligat al carro d'una dona que venia sorra per fregar. El cap abaixat de l'animal arribava gairebé a terra. Li va costar molt d'esforç convèncer la mestressa perquè es despregués d'ell. Després, va començar a fer motlles de l'ase, tros a tros, fet que va provocar el plor de la dona, que pensava que l'animal no en sortiria amb vida. Així va ser el procés de producció d'aquest burro que tant havia agradat a Schweitzer.

A la pedra, hi va quedar el petit reflex de la veritat d'una dona que, amb l'ajut del seu burro, carretejava sorra, que en aquella època es feia servir, juntament amb la cendra, per fregar i rentar vaixelles, escudelles i recipients. De la dona, però, no en sabem el nom. D'altres versions expliquen que aquesta dona de classe treballadora va poder deixar la venda ambulante amb els diners que va obtenir venent l'animal. Aquestes mateixes versions també ens diuen que un gitano esquilador va ser qui va rasurar l'animal per poder engreixar-lo i fer el motlle corresponent, però tampoc no ens diuen el nom d'aquest treballador. El que sí que ens relata alguna versió és que el burro no era burro, sinó burra, i que es deia Margarita. El relat conta que, després d'unes setmanes de treball en el modelatge, la terraire es va anar a acomiadar de la seva companya de fatigues de manera emotiva abans que fos venuda de nou, en aquest cas a un tractant de calç i totxos. I aquí es perd el rastre de la burra.

Si només una figura de la façana de la Sagrada Família té tantes mans i tantes vides al darrere, costa d'imaginar tot el que representa el conjunt de l'edifici. Quan diem *Gaudí* o *Sagrada Família*, pensem que estem dient quelcom corresponent a la història universal de l'art o de la cultura, però som incapaços d'anomenar totes les petites veritats - també universals - que hi ha en el conjunt, les petites veritats necessàries d'una terraire, d'un esquilador, d'un animal. Tot plegat queda englobat dins un altre nom o signatura, en una altra institució, que serveix per ser venuda, comercialitzada, convertida en marca. Així ens han bastit i ensenyat la història de l'art, de la cultura, fins i tot de les nostres ciutats i pobles, i acabem difuminant la petjada de totes les petites veritats universals de la nostra col·lectivitat en comú.

I això és un element que s'oblida, de manera intencionada o inconscient, tant als discursos oficials de la política com a la propaganda més comercial. Així va ocórrer, volent o no, aquell 29 de març de 2010, en plena inauguració del Fòrum Europeu de les Indústries Culturals, quan la ministra Ángeles González-Sinde va posar Gaudí com a exemple de creador que genera ocupació i tota una indústria cultural: "Cada creador, quan genera la seva obra, continua generant feina. Gaudí genera més feina a Barcelona en un sol dia que els qui menyspreen els creadors". No hi ha millor exemple que resumeixi la cultura des d'una visió associada al turisme de masses, la marca propietària i l'oblit del treball que subjau

e n u n esforç col·lectiu d'aquestes dimensions. En aquella època, la ministra espanyola estava ocupada a remarcar els drets d'autor i la indústria associada a la propietat privativa de la creació. Així, s'entén el menysteniment que suposa parlar en aquests termes d'un projecte col·lectiu en què intervenen tantes persones, tanta mà d'obra, tant de treball que mai no serà degudament reconegut ni remunerat. La ministra no estava pensant en la terraire ni en l'esquilador ni en el dret de les seves descendències o familiars de veure re-

Si una figura té tantes vides al darrere, costa d'imaginar tot el que representa el conjunt de l'edifici

No hi ha res més nociu per la cultura que la dissociació entre l'alta cultura i la cultura popular

/ PEPEPUÉ

coneguda la seva participació en aquell treball. Així és com s'aconsegueix separar la cultura del seu treball material, crear grans ficcions sobre la genialitat de l'art i menyscabar el patrimoni material d'una col·lectivitat.

No hi ha res més nociu per la cultura que aquesta dissociació entre l'alta cultura i la cultura popular, entre la genialitat individual i el treball material, si tenim en compte que la cultura és un continuïum permanent. Per descomptat, en aquella ocasió, la ministra estava més preocupada per perfilar quina havia de ser la política cultural europea que per recordar que la Sagrada Família no pagava l'IBI perquè funciona com una fundació, ni tampoc l'IVA de les entrades, ja que consten com a donatiu destinat a la construcció del temple, ni d'altres anomalies. Tampoc no va mencionar que el temple ni tan sols té la llicència d'obres regularitzada perquè la petició es va fer l'any 1885 a la localitat de Sant Martí de Provençals, que aleshores era independent de Barcelona.

Però és igual perquè el que importava era definir i vendre un model d'indústria cultural per una Europa sota el capital, que ho iguala tot en un buit cosmopolita i mercantil. Quan la ministra esmentava Gaudí, no parlava de qui es lucra amb aquests treballs, ni de si són precaris, generen gentrificació i especulació o destrueixen la vida dels barris, que són el patrimoni col·lectiu d'una ciutat.

Just abans de parlar-nos de la burra, Schweitzer escriu que, quan va coincidir amb Gaudí, només s'havia completat una façana coronada amb torres i que l'arquitecte català, a la manera dels edificadors de l'Edat Mitjana, era conscient que els treballs per la finalització del temple ocuparien diverses generacions. Així mateix, relata que, quan li va intentar ensenyar la seva teoria mística de les proporcions en el disseny arquitectònic, Gaudí li va dir: "Això no es pot expressar en francès ni en alemany ni en anglès, per tant, li ho explicaré en català i vostè ho comprendrà, encara que no conegui l'idioma".

Així, també es poden expressar les veritats universals emprant un idioma que suposa generacions i generacions de treball col·lectiu, de la mateixa

manera que aquesta obra arquitectònica és un treball col·lectiu de generacions, incloses la terraire, l'esquilador i la burra.

lectiu de generacions, incloses la terraire, l'esquilador i la burra.

D'alguna manera, som l'herència d'aquestes petites veritats universals que van anar aportant altres generacions. I no deixo d'agrair que el meu pare i la meua mare, un paleta i una mestressa de casa, dos treballadors més -cadascú en la seva feina-, intentessin que els seus fills poguéssim contemplar i admirar aquest patrimoni, encara que no l'apreciéssim plenament perquè encara érem uns nens. Sense aquest esforç generacional, ara no estaria parlant d'aquestes coses ni podria parlar de tantes altres. Diu el filòsof Alain Badiou que la veritat és la fidelitat a un esdeveniment que ens constitueix com a subjectes. En el meu cas, aquesta fidelitat de classe és la que m'ha ofert unes cures, una educació i uns recursos materials que, en gran mesura, han possibilitat que sigui el que sóc.

No sé quan tornaré a acostar-me a la Sagrada Família ni si tornaré a entrar en aquest edifici. L'última vegada que hi vaig ser, em vaig entretenir fent diverses fotografies a la burra de la façana. Entre les aglomeracions i el trànsit de turistes, gairebé totes les imatges van sortir mogudes o borroses. Gairebé és millor que fos així, les veritats universals persisteixen en el record i el pensament. Aquest punt d'universalitat és el que ha oblidat el turisme cosmopolita i massificat, que viatja per tot arreu però no veu res amb tantes presses. Aquest cosmopolitisme actual no és pas la universalitat de les coses concretes. Per sort, davant l'era de les postveritats, les petites veritats universals continuen conservant la seva expressió, la seva independència. ●

Quan la ministra esmentava Gaudí, no parlava de qui es lucra amb aquests treballs ni de si són precaris

L'obra és un treball col·lectiu de generacions, incloses la burra, la terraire i l'esquilador

pàgina oberta

Un conveni inconvenient, una organització necessària

Coincidint amb la negociació del Conveni d'Hostaleria de la Costa Blanca a Benidorm, s'acosta el primer aniversari de l'esclat de la lluita de les cambreres dels hotels. L'autora argumenta per què rebutgen l'acord signat per la UGT i explica els pilars de la seva organització com a dones treballadores

Yolanda García Henarejos

Membre de l'Associació Las Kellys Benidorm- Marina Baixa

Les *kellys* de Benidorm ens vam incorporar a l'associació Las Kellys el juny de 2017. Vèiem com les nostres companyes cambreres de pis dels hotels de diferents zones es començaven a organitzar per exigir drets i visibilitzar la problemàtica laboral que fa anys que arrosseguem. Benidorm, que és una de les ciutats més turístiques, no podia romandre gaire més temps en silenci, sobretot perquè la nostra situació és igual de dolenta, pel que fa a les condicions laborals, que la de la resta de destinacions turístiques que ens envolten.

Benidorm té una població d'uns 67.000 habitants censats i la seva única activitat econòmica es desenvolupa al voltant del turisme. És la tercera ciutat d'Espanya amb més places hostaleres, després de Barcelona i Madrid. Aproximadament, només en la nostra ciutat, som més de 4.000 cambreres de pis; per això, a finals de juny de l'any passat, després d'haver mantingut diverses converses amb les companyes de Barcelona, vam començar a organitzar-nos. En primer lloc, vam decidir convocar una assemblea al centre social de Benidorm fent una crida, a través de les xarxes socials, a totes les cambreres de pis que estiguessin cansades de sentir-se explotades i ser invisibles en la seva feina. En aquella primera trobada, ens vam aplegar 30 cambreres. Una primera assemblea plena d'emocions i, alhora, amb alguns dubtes: estàvem en època electoral i no volíem sentir-nos utilitzades

per cap partit en concret. Però, després de veure que ens convocàvem entre companyes, les unes a les altres, i que totes érem treballadores, va començar a sorgir més confiança i una actitud de companyonia. Les assemblees següents van ser cada vegada més nombroses -més de vuitanta persones- i es van començar a planificar concentracions i denúncies dirigides a casos concrets que ens arribaven directament de les *kellys* que ens reuníem en assemblea o a la bústia de correu electrònic, de treballadores que ens demanaven ajut per resoldre la seva situació.

On van els beneficis?

A les nostres assemblees, s'intenta donar solucions i, per sobre de tot, fer que totes en siguem partícips. Estudiem els casos i planifiquem accions directes o denúncies a la Inspecció de Treball, revisem nòmines o llegim el conveni d'hostaleria. Així és com vam planificar la nostra primera concentració, el 16 d'agost de 2016, en què van participar més de 200 cambreres, després d'un dia dur de feina, per dir *Prou a l'explotació*. Benidorm mai no havia tingut una protesta tan nombrosa al carrer en ple estiu, en una ciutat amb més d'un 100% d'ocupació turística... Aquest

/ ROUSE CODINA

acte ens va donar molta força per continuar sumant companyes i poder mostrar a l'aparador del nostre poble que, malgrat els onze milions de visitants de l'any 2015, hi ha alguna cosa que no funciona. I és que la balança de la desigualtat entre els beneficis empresarials i les nostres condicions de vida com a treballadores és molt cridanera.

Las Kellys estem portant aquesta veu, fins ara oculta, als passadissos dels hotels, al cor del turisme, sense més suport que la nostra veu i els nostres mitjans: era el que totes necessitàvem per sentir-nos apoderades i fortes. Fins ara, no ens hem sentit representades per ningú. Els delegats sindicals dels hotels semblaven obviar que les més de 4.000 cambreres de Benidorm existíem i que les nostres condicions laborals estaven amagades. Aquell 16 d'agost, vam por-

tar les nostres reivindicacions al carrer i, en una ciutat poc acostumada a manifestacions o lluites obreres, vam mostrar que un grup de dones treballadores dels hotels estàvem cansades d'aguantar i d'assumir la precarietat com un element normal de la nostra feina, un treball feminitzat i oblidat. Des de llavors, les *kellys* ressonem a la ciutat, davant la sorpresa de molts que pensaven que érem una moda passatgera o que acabaríem absorbides per algun sindicat majoritari o per algun partit, ja que moltes no teníem experiència en la lluita laboral o social. Fins i tot vam ser menystingudes per part de la patronal, que no ens considerava representants de cap treballadora sinó només "casos aïllats". Però no comptaven amb la nostra constància ni amb les ganes d'autoorganitzar-nos per canviar la situació.

Des de l'estiu de 2016, ens hem reunit amb la Inspecció de Treball, partits polítics, la patronal, responsables de treball i salut... Hem fet diverses concentracions davant dels hotels i una concentració el 8 de març, Dia internacional de la dona treballadora, per donar suport a la Vaga de dones... i és que la nostra lluita és feminista. També hem acompanyat les companyes a les mútues sanità-

ries o a algun advocat laboralista, amb la nostra millor carta: el suport mutu.

Conveni d'hostaleria i externalitzacions

Pel que fa als sindicats i, en aquest cas, a la firma del nou Conveni d'Hostaleria de la Costa Blanca per part de la UGT, considerem que els interessos del sindicat han prevalgut per sobre dels drets de les treballadores dels hotels. No han afrontat la nostra realitat, no han posat un fre real a l'externalització d'un departament estructural dels hotels: la neteja del pisos. Únicament han aplicat l'equiparació de part salarial entre treballadores en plantilla i subcontractades... i tampoc no veiem massa clar els mecanismes que haurem d'emprar per exigir-ho, ja que les empreses que ens subcontracten també obtenen guanys de la nostra explotació.

Continuarem tenint treballadores de tercera en un mateix lloc de treball sense que siguin reconegudes com a part de la plantilla. Tampoc no s'ha reflectit res sobre la càrrega de feina. Una vegada més, ens sentim oblidades pel que fa a les nostres reivindicacions més importants i, per tant, continuarem actuant, assenyalant qui falta i allà on calgui perquè la nostra lluita representa una lluita de molts anys i moltes generacions de dones que han deixat la seva salut als hotels perquè es pugui parlar de macroxifres d'ocupació turística i de profits, mentre passem dècades de la nostra vida netejant una mitjana diària de 25 habitacions. ●

“Considerem que, en la signatura del conveni, els interessos del sindicat han prevalgut per sobre dels drets de les treballadores dels hotels

Mil maneres de reciclar els aliments

Un grup d'espigoladores després de collir un camp de pastanagues

Iniciatives socials com Espigoladors, Pont Alimentari o Nyamnyam recuperen pràctiques tradicionals i processos creatius amb l'objectiu de reduir el malbaratament alimentari

Bart Grugeon / Berta Vidal

“**E**l menjar no es llença” resumiria amb poques paraules la intenció de diversos projectes que, a casa nostra, volen augmentar la consciència ciutadana sobre el malbaratament del menjar i transformar l'economia de l'alimentació cap a un model més respectuós, sostenible i circular. No és una reclamació gaire revolucionària, sabent que l'agricultura i la cuina sempre s'han basat en la idea d'aprofitar els excedents. Espigoladors, Pont Alimentari i Nyamnyam busquen una nova manera de relacionar-se amb el menjar des de diferents punts de vista i en diferents sectors.

Tots tres projectes denuncien l'absurditat d'un sistema de producció que no s'interessa realment per saber si el menjar acaba a la boca de la persona consumidora i que ignora les externalitats negatives que genera mediambientalment i socialment. Només calen algunes dades per il·lustrar-ho. Segons informes de l'organització de les Nacions Unides per l'alimentació i l'Agricultura (FAO), aproximadament un terç dels aliments produïts per

al consum humà mundialment es perden o es malbaraten, porció que representa al voltant de 1.300 milions de tones a l'any. Per produir aquests aliments que no ens mengem, s'està utilitzant una terra fèrtil que equival a 28 vegades la superfície de l'Estat espanyol, la quarta part de l'aigua dolça del planeta i 300 milions de barrils de petroli. A Catalunya, cada any es malgasten 262.000 tones d'aliments, que equivalen a 35 quilos per persona, majoritàriament provinents de les llars. El cost anual d'aquesta mala praxi és de 841 milions d'euros. Per tots aquests motius, hi ha raons suficients per a la recerca de nous models de producció i de consum que siguin més sostenibles, eficients i justos.

Reaprofitar fruites i verdures 'lletges'

L'associació Espigoladors reinterpreta l'acció d'espigolar i, fins i tot, creu que pot ser una activitat que pot crear llocs de treball. En moltes cultures del món, la gent amb menys recursos tenia el dret d'entrar al camp després de la collita per recollir les *espigues* -les restes que quedaven »

» al terra. Espigoladors neix amb la mateixa dimensió social. La Mireia, fundadora del projecte, explica que la idea és posar en contacte dues realitats complementàries: d'una banda, el fet que molta gent no tingui accés a menjar de prou qualitat i varietat, sobretot pel que fa als aliments frescos; de l'altra, la quantitat de productes del camp de bona qualitat que s'acaben malbaratant perquè no satisfan les exigències del mercat. Pot ser perquè la patata és massa gran, la pastanaga massa deformada o la blenda massa descolorida per la calor. "Quan, al supermercat, trobes tanta fruita i verdura que sembla perfecta és perquè, pel camí, una gran quantitat s'ha llençat a través d'una selecció molt estricta", explica.

Espigoladors té una xarxa d'una cinquantena de gent productora a les comarques del Baix Llobregat, el Maresme i el Vallès Occidental, que l'avisen quan tenen una plantació de tomàquets massa madurs per vendre o un camp de cogombres en condicions perfectes, però impossible d'oferir pel consum quan l'estiu s'acaba de cop, ja que és una verdura que la gent compra sobretot quan fa calor. Llavors, tenen un dia o dos per contactar el voluntariat a través de les xarxes socials i fer una crida perquè participin en la feina de recollida.

Entre les persones que s'involucren, hi ha moltes famílies amb criatures, però també les mateixes receptores dels aliments. Segons la Núria, coordinadora del voluntariat: "Afavorim que vinguin a ajudar les persones que reben aliments de les entitats amb qui treballem. Al final, al camp, totes treballem igual i anem igual de brutes i suades. A ningú li interessa si véns perquè vols col·laborar o perquè realment ho necessites...". Sempre comencen amb una petita formació, seguint les indicacions de l'agricultor, per no provocar danys als cultius. Al cap de tres hores, l'activitat s'acaba amb un esmorzar popular, on sovint s'intercanvien receptes. "A la darrera espigolada de cogombres, hi havia una noia grega que ens explicava receptes de tzatziki, una salsa a base de iogurt i cogombre, i una altra senyora ens ensenyava com aixafar-los per fer-ne una crema per les arrugues", relata la coordinadora.

Tothom pot emportar-se el menjar a casa, tot i que la gran majoria dels productes són recollits per entitats socials distribuïdores d'aliments. Espigoladors té el seu propi obrador, on produeix melmelades sota la marca *Im-perfect*, que es comercialitza, en gran part, en el marc de l'economia social i solidària. La Mireia sosté que el projecte pot ser econòmicament viable només dedicant un deu per cent dels aliments recollits a *Im-perfect*: "El nostre objectiu no és vendre melmelades, sinó fer canvis transformadors: reduir el malbaratament, crear consciència i donar accés a aliments a altres persones".

Espigoladors té el seu propi obrador, on produeix melmelades sota la marca 'Im-perfect'

Pont Alimentari: "Tothom pot deixar el menjar que li sobra i agafar el que necessita"

Un supermercat per salvar el rebuig
El Pont Alimentari també comparteix aquesta voluntat transformadora, però ho fa centrant-se en el sector de la distribució al detall (com supermercats) i el sector de la restauració, amb dues lí-

nies d'acció. D'una banda, assessoren empreses alimentàries perquè reduïxin el malbaratament alimentari al mínim. De l'altra, ofereixen la possibilitat d'aprofitar els excedents que es generen i de canalitzar-los cap a entitats socials veïnes. Aquestes entitats vénen a recollir les minves que estan a punt de caducar o bé aliments cuinats que haurien anat a parar a les escombraries, ja que no s'han servit a la taula de cap restaurant.

El projecte, doncs, fa literalment de pont entre empreses i entitats socials veïnes. Són ben conscients que estan cobrint una necessitat existencial de la nostra societat distribuint aliments saludables a gent que té dificultats per accedir-hi. Tot i això, creuen que cal separar

el malbaratament de la pobresa i buscar solucions, per separat, als dos problemes. La Mariona, tècnica i responsable del projecte, es mostra molt crítica amb les iniciatives que tenen una visió caritativa, que reaprofiten aliments per reparar-los entre la població en situació més precària. "Campanyes com el Gran Recapte del Banc dels Aliments només serveixen per generar més beneficis a les grans superfícies i perquè algú es netegi la consciència", opina.

Està convençuda que el malbaratament l'hem de reduir entre totes: "Ens cal canviar el sistema de producció i de consum. Per això vam impulsar, per exemple, la primera Nevera Solidària de Catalunya a l'Ateneu l'Harmonia de Sant Andreu de Palomar, on tothom pot deixar el menjar que li sobra i agafar el que necessita, sense separacions entre pobres i rics". Pretenen evolucionar cap a un supermercat on es venen els productes que haurien estat malbaratats i on

tothom pot anar a comprar, com és el cas de WeFood a Dinamarca.

"Els microorganismes tindran l'última paraula"

Nyamnyam és un col·lectiu artístic format per l'Ariadna i l'Iñaki, que creuen que l'art ens pot fer repensar la nostra manera de viure, crear i menjar. Des de la seva preocupació per l'enorme petjada ecològica de la indústria agroalimentària, se centren a fer intervencions participatives que qüestionen el malbaratament dels aliments. Participen en "dinars populars de sobrats" per adults o "dinars de reaprofitament" per la canalla amb l'objectiu de descobrir la bellesa de les fruites i les verdures lletges.

Durant els darrers tres anys, però, l'Ariadna i l'Iñaki han explorat les possibilitats de la fermentació com a mitjà per aprofitar el menjar, disminuir els nivells d'energia que necessitem i, en

Pretenen anar cap a un supermercat on es venen els productes que haurien estat malbaratats

Nyamnyam explora les possibilitats de la fermentació com a mitjà per aprofitar el menjar

Un dels tallers
del col·lectiu
Nyamnyam

Som el que mengem

Espigoladors, Pont Alimentari i Nyamnyam poden semblar iniciatives que estan enganxades a un sistema agroalimentari totpoderós o propostes massa petites per provocar cap canvi de rumb. Mirant amb perspectiva el model de producció actual, que només vol generar beneficis i obvia els límits ecològics del planeta, qualsevol analista admet que seria ingenu pensar que aquest model pot durar gaire més temps. Aquestes iniciatives són indicis d'una voluntat transformadora que intenta recuperar l'essència del menjar – alimentar-nos i no fer-nos riques – i experimentar amb la recuperació d'antigues pràctiques i coneixements populars. Aquests poden ser els primers ferments d'un model de producció més sostenible, circular i respectuós amb el medi ambient i, alhora, socialment just.

conseqüència, reduir el nostre impacte sobre el planeta. “Si tens algun aliment que està a punt de fer-se malbé, el poses a fermentar i, així, evites llençar-lo. En fer una fermentació, no necessites cuinar o consumir energia, només has d'esperar el temps adequat perquè estigui llesta”, explica l'Ariadna. Tothom consumeix molts productes que han estat fermentats (xocolata, pa, cervesa, cafè, iogurt, formatge), la qual cosa mostra que encara hi ha moltes més maneres d'anar investigant i elaborant receptes. A més, els ferments són molt saludables gràcies a la seva capacitat de regenerar

la flora intestinal i tenen un valor nutricional més elevat que el menjar original. Tot són avantatges, doncs. En l'àmbit internacional, també neix la consciència que la fermentació pot ser un element clau perquè la cadena alimentària sigui més sostenible.

Fruit del seu llarg procés d'aprenentatge, a la tardor, comencen una nova dinàmica amb quatre entitats de Barcelona, durant la qual elaboraran ferments adaptats a la realitat de cada entitat: un casal de barri, un grup de criança compartida, un centre musical i un hort urbà. El procés durarà sis mesos, el mateix temps que

necessita el miso, derivat de la soja, per fermentar. L'Iñaki explica que, en aquest projecte, comparen la dinàmica de comportament dels organismes microscòpics amb el nostre funcionament social. “Igual que els grups humans, la fermentació funciona per si mateixa. Pots incidir-hi, intentar crear alguna cosa, però, al final, has de confiar en la pròpia dinàmica dels organismes, donar-los el seu temps, dotar-los d'eines, però no pensar per ells. Has de permetre que creixin des de baix. Amb les nostres intervencions, volem fomentar el teixit social a la ciutat partint de la mateixa lògica”. ●

CAÇA DE BRUIXES DE L'ESTAT D'ISRAEL

El govern de Netanyahu impulsa diverses lleis que pretenen dificultar la feina de les organitzacions d'esquerres del país

Marc Español | @mespanolescofet
Tel Aviv

25 de les 27 organitzacions fiscalitzades s'identifiquen obertament amb l'esquerra

La polèmica prové del fet que només s'aplica a donacions de governs estrangers i no a donants privades

La Xina, Rússia... i Israel. Aquests van ser els tres països que Martin Schäfer, portaveu del Ministeri d'Exteriors alemany, va utilitzar com a exemple el 15 de juny passat durant unes declaracions sobre els perills derivats d'una nova llei hongaresa que imposa normes estrictes a organitzacions nacionals que reben finançament estranger.

Unes paraules insòlites que van despertar forts recels a Jerusalem i que Berlín va justificar al·legant que, igual que Pequín i Moscou, l'actual govern israelià també té entre cella i cella tancar l'aixeta del finançament de governs estrangers a organitzacions de la societat civil.

El moviment de Schäfer, a més, va arribar menys de dos mesos després del xoc diplomàtic que van protagonitzar el primer ministre d'Israel, Benjamin Netanyahu, i el Ministre d'Exteriors alemany, Sigmar Gabriel, a Jerusalem. En aquella ocasió, Netanyahu va decidir cancel·lar una trobada amb Gabriel després que aquest últim es negués a cedir davant les pressions de l'Oficina del Primer Ministre per evitar que es reunís amb les organitzacions contràries a l'ocupació de Palestina B'Tselem i Breaking the Silence. Per als grups afectats, el gest de Netanyahu, dirigit a enfortir la seva figura internament, només suposava un episodi més en l'estigmatització que el seu govern, el més dretà de la història d'Israel, està aplicant sistemàticament contra les organitzacions d'esquerres del país.

Un pla premeditat

Les alarmes davant els moviments contra la societat civil que està adoptant el govern de Netanyahu van començar a saltar a partir de l'11 de juliol de 2016. Després d'una sessió maratoniana, la Knesset (el Parlament israelià) va aprovar l'anomenada llei de transparència del finançament de les ONG, una mesura que obliga les organitzacions que reben un 50% o més del seu finançament de governs estrangers a declarar-ho al registre d'associacions sense ànim de lucre i a totes les publicacions oficials.

Malgrat els intents de l'actual ministra de Justícia i promotora de la llei, Ayelet Shaked, de treure importància a la mesura al·legant que només afectaria 27 organitzacions, l'objectiu de la llei no era altre que el d'assenyalar constantment les organitzacions d'esquerres del país. De fet, 25 d'aquestes 27 organitzacions s'identifiquen obertament amb l'esquerra i, tot i que no totes treballen al voltant de la qüestió palestina, les que sí que ho fan són especialment vulnerables perquè no busquen

el finançament de l'Estat. D'aquesta manera, el blanc va quedar definit i era qüestió de temps que s'estrenyés el setge. Com ha succeït.

En aquest sentit i malgrat que la llei es va aprovar en nom de la transparència, la polèmica també provenia del fet que només s'aplica a donacions de governs estrangers, però no a donacions privades de fora del país, que són el principal ingrés de les organitzacions de dretes, sobretot d'aquelles que promouen assentaments als territoris ocupats.

De la Knesset a l'opinió pública

Entre la desena d'organitzacions afectades consultades per la DIRECTA, hi ha un consens ampli a l'hora de considerar que, ara per ara, les mesures del govern no arriben a entorpir la seva feina diària, però asseguren que estan suposant una forta deslegitimació de les organitzacions de drets humans, especialment d'aquelles que treballen en qüestions sensibles com l'ocupació i el bloqueig de Palestina, la religió o les refugiades.

Amit Gilutz, portaveu del Centre d'Informació d'Israel per als Drets Humans als Territoris Ocupats (B'Tselem), opina que "les organitzacions que s'oposen a l'ocupació són un blanc fàcil" per al govern i adverteix que aquesta dinàmica "es pot acabar descontrolant". Així, Gilutz apunta que les organitzacions de dretes no dubten a aprofitar el terreny adobat pel govern per impulsar campanyes contra persones concretes com Hagai El-Ad, director de B'Tselem, o amenaçar de mort Imad Abu Shamsiya, l'activista que va gravar amb un soldat de les Forces de Defensa d'Israel (FDI) rematava un agressor palestí que jeia ferit i desarmat a la ciutat d'Hebron. "Tot això crea una atmosfera de por", alerta.

En aquesta línia, Gilad Grossman, portaveu de l'organització contra l'ocupació Yesh Din, assegura que tant les accions del govern actual com les campanyes de grups d'extrema dreta busquen "demonitzar" els col·lectius que lluiten pels drets humans i adverteix que, al final del dia, no és només la seva feina la que en surt malmesa, sinó "la democràcia d'Israel".

Així mateix, Shai Grunberg, de l'organització Gisha per a la lliure mobilitat de les palestines, assegura que "el missatge que s'està enviant a l'opinió pública d'Israel és que el pensament crític, la dissidència i la crítica cap a les polítiques i les accions del govern no són ben vingudes". O encara pitjor, "que no hi ha lloc per a elles a Israel".

Debbie Gild-Hayo, directora de polítiques de l'Associació per als Drets Civils a Israel (ACRI), va més

Netanyahu
intervé en una
sessió de la
Knesset, el
Parlament
israelià

enllà i afirma que “la cultura política està canviant i el que un dia era considerat extrema dreta ara s’ha convertit en part del corrent polític principal”, de manera que organitzacions en defensa dels drets humans són directament titllades de ser “les enemigues de l’Estat i de la gent”.

Així és precisament com, el mes de febrer passat, Shuli Moalem, membre del partit ultranacionalista Casa Jueva, integrat al govern, va justificar una nova proposició de llei presentada a la Knesset amb l’objectiu de fer pagar el doble de la tarifa normal a les organitzacions afectades per l’anterior llei de transparència del finançament que vulguin accedir a la informació d’alguna de les agències estatals sota monitorització de la llei de llibertat d’informació. Segons Moalem, les organitzacions “d’extrema esquerra”, fins ara exemptes de pagar per tenir-hi accés, “utilitzen la informació per perjudicar Israel”.

Un mes després, la Knesset també va aprovar una llei per regular el servei social nacional, l’alternativa al servei militar d’Israel. Ara, d’acord amb la nova norma,

inspirada en els dictats del grup ultradretà Im Tirtzu, les organitzacions que reben la majoria del seu finançament d’altres estats necessitaran un permís especial atorgat pel govern per poder participar al programa social anterior, un procés que veuen gairebé impossible.

L’ofensiva final, sobre la taula

Per a Netanyahu, però, totes les accions que s’han emprès fins ara són massa toves i, recentment, ha començat a temptejar la possibilitat de portar la llei sobre el finançament d’ONG fins al límit i prohibir directament que rebin diners per part de governs estrangers.

Una de les organitzacions que en sortiria més malparada -i que prefereix que no es publiqui el seu nom- assegura que un moviment d’aquestes característiques “perjudicaria seriosament” la seva capacitat de treball i recorda que, en última instància, qui en patiria les conseqüències serien els sectors més vulnerables de la societat.

Grunberg, de Gisha, es mostra més preocupada i assegura que, si l’aixeta de finançament provinent d’altres estats es talla completament, l’organització “no seria capaç de continuar treballant”. Aquesta situació, diu, és extensible “a gairebé totes les organitzacions pels drets humans a Israel”.

“No hi ha gaires diners que arribin [de donacions particulars] d’Israel”, es lamenta Betty Herschman, directora de relacions internacionals d’Ir Amim, una organització que lluita per fer que Jerusalem sigui una ciutat més equitativa per a la població jueva i palestina. Per tant, bloquejar el finançament dels governs estrangers, conclou, “probablement tancaria les nostres portes”.

Per a Gild-Hayo, de l’ACRI, aquesta actitud cada vegada més coercitiva que es viu a Israel no és exclusiva d’aquest país, sinó que s’emmarca en una tendència a adoptar actituds “més violentes” que també trobem als Estats Units o en alguns indrets d’Europa.

En canvi, Amit Gilutz, de B’Tselem, creu que l’origen de tota aquesta transformació de les polítiques i l’opinió pública d’Israel no és fruit de cap canvi global, sinó més aviat de la posició del país envers Palestina. Argumenta que “aquesta caça de bruixes és el que han patit les palestines al llarg de tots aquests anys” i que l’únic que ha canviat ara és que “el que fins fa poc era una política no oficial, ara, ha passat a ser-ho”. “L’ocupació de Palestina no és estàtica”, conclou, “sinó un procés de desposseïció en marxa”. També d’aquelles que la intenten combatre des de dins. ●

Les mesures del govern no arriben a entorpir la seva feina diària, però suposen una forta deslegitimació

“Aquesta caça de bruixes és el que han patit les palestines al llarg de tots aquests anys”, opina Amit Gilutz

El BDS a l’Estat espanyol, al punt de mira

El 28 de juny d’enguany, Yair Lapid, líder del partit liberal israelià Yesh Atid, va presentar un estudi que busca tallar el finançament d’organitzacions de l’Estat espanyol i Palestina que promouen el BDS davant del Congrés dels Diputats espanyol. L’estudi va ser elaborat per l’entitat espanyola ACOM i l’organització de dretes israeliana NGO Monitor, que va assumir les despeses del viatge de Lapid. Entre altres entitats, el document assenyalava l’Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament i SODEPAU.

CHAGOS, LA NACIÓ ROBADA

Expulsada fa 50 anys d'aquest arxipèlag sota mandat del Regne Unit per fer-hi una base militar dels Estats Units, la població chagosiana lluita pel reconeixement dels seus drets

Clara F. Galeano
Londres

Des de fa decennis, viuen amb la convicció íntima que el Regne Unit les vol esborrar del mapa. Són prop de 3.000 persones i, paradoxalment, el motiu de la seva desgràcia és ser originàries del ric arxipèlag de Chagos. Tot i així, des de 2002, malviuen en una ciutat dormitori del sud de Londres, coneguda per la seva proximitat a l'aeroport de Gatwick. Fa quinze anys, van aterrar allà i no se'n van moure; va ser l'inici d'un nou capítol d'ignomínia en la història de la nació chagosiana.

Corria l'any 1961 quan els governs britànic i estatunidenc van començar les negociacions per a la construcció d'una base militar dels EUA a l'illa de Diego García, situada a l'arxipèlag de Chagos. Fins llavors, prop de 1.500 persones habitaven la cinquantena d'illes que formen l'arxipèlag, localitzat a l'oceà Índic, a mig camí entre Indonèsia i Madagascar. La seva presència al territori es remunta a l'any 1776, quan els francesos hi van establir una colònia i hi van dur esclaus de Madagascar, Moçambic i el Senegal per treballar-hi la terra.

Un segle més tard, fruit de les guerres napoleòniques, el territori va passar a mans britàniques, una possessió que dura fins avui.

En plena guerra freda, els Estats Units buscaven establir una base militar en una posició estratègica a l'oceà Índic. Després de llargues negociacions secretes, el govern del laborista Harold Wilson i el del demòcrata Lyndon B. Johnson van firmar un acord pel qual el Regne Unit cedia l'arxipèlag als Estats Units a canvi d'un descompte de 40 milions de dòlars en la compra de míssils nuclears Polaris. El pacte tenia una validesa de cinquanta anys, prorrogables vint anys més, i donava llum verda a la construcció de la que va acabar sent la base militar americana més gran fora dels Estats Units.

Per poder signar l'acord, el Regne Unit necessitava dues coses: que les illes Maurici acceptessin desprendre's de Chagos a canvi de la seva independència (1968) i buidar l'arxipèlag d'habitants. Ambdues coses es van aconseguir. Al llarg de la dècada dels seixanta, les 2.000 habitants de les illes van ser deportades en vaixells cap al port de Maurici, enmig d'una campanya de terror i abusos.

"Aquesta gent vivia en territori britànic. Per què no se les va enviar a un altre territori britànic, en comptes de Maurici?", es pregunta Frankie Bontemps, vicepresident del Chagos Islanders Movement Group, avui resident a Crawley. De pare i mare provinents de Chagos, Bontemps va néixer a l'exili, a Maurici.

Com tota la gent deportada, va patir les penúries, la pobresa, la discriminació i la fam. A Maurici, moltes persones vivien en barraques a barris apartats de la

resta de la població i sense mitjans. La drogodependència es va disparar entre la gent chagosiana, així com la prostitució i el suïcidi.

Mentrestant, el Regne Unit va iniciar una política de l'oblit i va crear una història oficial deliberadament falsa segons la qual les illenques no havien nascut a Chagos, sinó que eren treballadores amb contractes temporals provinents d'altres arxipèlags de l'oceà Índic. Un document del Ministeri d'Exteriors britànic de 1965, desclassificat durant els anys noranta, afirmava: "La intenció és que ningú no sigui considerat habitant permanent de l'arxipèlag".

Malgrat tot, la població chagosiana es va organitzar i, l'any 1982, després d'una sèrie de protestes als carrers de Maurici, va aconseguir que, finalment, el Regne Unit accedís a donar-los una compensació econòmica. Però, per tenir dret a les menys de 3.000 lliures que es donaven per cap, aquestes persones van haver de firmar un document. Escrit en anglès, el text era una renúncia "a qualsevol tipus de reclamació, present o futura, envers el Regne Unit". Era poc probable que les habitants de Chagos, parlants de crioll i sense coneixements d'anglès, entenguessin el contingut del text. Fins i tot, com mostren els documents de l'època, mol-

tes d'elles van signar amb les empremtes dactilars, ja que eren analfabetes.

"El 1982, les 2.000 persones deportades de Chagos van tornar a ser enganyades pel Regne Unit. Aquell mateix any, els britànics es van gastar milions de lliures per protegir les habitants de les illes Malvines durant la guerra contra l'Argentina. Com pot ser? L'única conclusió a què podem arribar és que nosaltres som negres i les habitants de les Malvines, blanques. Les nostres vides valen menys que les vides blanques", exposa Bontemps.

Tot i així, la lluita va continuar i, l'any 2002, el Regne Unit va accedir a aprovar una llei que donava la ciutadania britànica de ple dret al poble de Chagos. Gairebé un terç de la població chagosiana de Maurici es va traslladar cap a Anglaterra per començar una vida que pogués oferir més oportunitats a les generacions futures. A l'aeroport, però, ningú no esperava el primer grup de chagosianes que va arribar; no hi havia cap pla d'acollida en marxa i la falta de recursos econòmics va fer que fessin nit a l'aeroport durant setmanes.

Finalment, algú les va portar a Crawley, una ciutat dormitori situada a quinze minuts en cotxe de l'aeroport, on van començar a tirar endavant, instal·lar-se i portar les respectives famílies. Ara, hi viuen 3.000 persones i han creat el Chagos Islanders Movement Group per lluitar pel dret al retorn i defensar el dret de tenir una vida digna a Anglaterra.

"Durant cinquanta anys, la nostra lluita s'ha centrat només en el dret al retorn, però el nostre grup també treballa pel dret a l'habitatge, per l'educació, per la integració. Ens és impossible celebrar la nostra cultura aquí", explica una chagosiana que prefereix no donar el seu nom. Ella va tenir la sort d'acabar l'educació secundària i per això parla un anglès impol·lut. D'altres només parlen crioll i els resulta molt difícil comunicar-se amb la resta de la població. "La barrera idiomàtica és una llosa que portem a sobre des de fa anys. Sense l'anglès no pots parlar amb les teves veïnes, no pots crear un sentit de comunitat. És molt difícil que et contractin en una feina perquè no pots fer cap entrevista", afegeix. Aquelles que treballen, a més, cobren el sou mínim. Per tant, els és difícil pagar advocades professionals que defensin la seva causa davant dels tribunals.

Nova onada de deportacions

L'ajuda que reben és totalment voluntària. Des dels anys 90, la UK Chagos Support Association lidera la campanya política i treballa per "donar visibilitat a la lluita del poble de Chagos", explica Stefan Donnelly, vicepresident de l'associació. Ara, Donnelly i la resta de voluntàries

El Regne Unit va
cedir l'arxipèlag
a canvi d'un
descompte en una
compra de míssils
nuclears

Les 2.000 habitants
de les illes van
ser deportades
en vaixells cap al
port de Maurici
els anys seixanta

Vista aèria de la base militar dels Estats Units construïda a Diego Garcia

estan treballant per posar fre a una segona onada de deportacions de població chagosiana.

L'origen és Anglaterra, però el destí és el mateix que fa cinquanta anys: Maurici. La llei que atorgava la plena ciutadania a les chagosianes va establir el 1969 com l'any d'inici de les deportacions a l'arxipèlag. En conseqüència, negava la ciutadania a aquelles persones nascudes abans. La realitat, però, és que les expulsions havien començat anys abans i que, el 1969, ja feia temps que moltes chagosianes havien nascut a l'exili. La família de Frankie Bontemps n'és un exemple. Ell va tenir la sort de néixer després de 1969. Les seves germanes, però, van néixer abans i, quan van arribar a Anglaterra, van ser deportades a Maurici. "Cremaré el passaport; no el vull, el passaport britànic", afirma Bontemps en una mescla d'odi i exasperació. I continua: "De què ens serveix si no tenim unes mínimes condicions de vida, si les nostres famílies estan dividides? Hem portat el cas a tants judicis... Però seguim a la casella de sortida".

Efectivament, tot i que la història ha sortit a la llum i diferents grups chagosians i de Maurici han portat la qüestió a tribunals nacionals, europeus i internacionals, el govern britànic continua ignorant les demandes d'aquest poble. De fet, el 2009, Wikileaks va filtrar informació diplomàtica classificada dels EUA que detallava els plans del Regne Unit per convertir l'arxipèlag en una reserva marina protegida i, d'aquesta manera, evitar el dret al retorn. Així es va anunciar un anys després.

A la vegada, cada cop hi ha menys persones nascudes a l'illa amb vida. Són elles, precisament, les que han patit més les conseqüències d'aquesta negligència històrica: "Malauradament, les nostres ancianes mai no van ser escolaritzades i, aquí a Anglaterra, no van re-

bre cap formació", explica una descendent chagosiana.

Aquestes mateixes ancianes planegen començar una vaga de fam si no els tornen casa seva durant els pròxims mesos: "A les persones més velles de la comunitat, ja no els importa morir i, si cal, ho faran lluitant pel que és seu", afegeix Jean Paul. Malgrat la recent renovació de l'acord entre els Estats Units i el Regne Unit fins al 2036, el poble de Chagos a la diàspora continua lluitant per poder tornar a la terra que els van robar fa més de cinquanta anys. ●

Descendents de gent deportada de Chagos en una trobada a Crawley / CLARA F. GALEANO

La base militar de l'illa Diego García

Des de Diego Garcia, on trobem la base militar més gran dels Estats Units fora de territori nacional, es van llançar ofensives militars durant la guerra del Golf, la invasió de l'Iraq de 2003 i la guerra de l'Afganistan entre 2001 i 2014. Per altra banda, fa dos anys, Lawrence Wilkerson, el que va ser cap de gabinet del secretari d'Estat dels Estats Units Colin Powell durant l'època Bush, va afirmar que la CIA havia interrogat persones detingudes en el marc del pla de detenció i tortura de sospitosos engegat després de l'11-S a la base de Diego Garcia. Però el secretisme que envolta aquesta base militar és absolut. Cap periodista no s'hi ha pogut acostar durant els últims trenta anys.

KAMILOSETAS MUSKARIA

distribuïdora llibertària

www.nodo50.org/kamiloasetas
kamiloasetas@nodo50.org

PART A CASA I COM A CASA

migjorn
casa de naixements

www.migjorn.net
Tlf. 938 33 06 78

Asegurances ètiques i solidàries

arç
COOPERATIVA

www.arccoop.coop

La **Directa** utilitza els serveis de

foli verd

gràfiques

C/ de la Llibertat 44, Barcelona
foli@foliverd.net

ger ENTITAT CULTURAL I ESPORTIVA

C/ del Pi 25, Ribes (Garraf), Països Catalans
08810, Tlf: 93 696 12 00 ger@mesvilaweb.com

...aquest estiu posam la directa amb la nova web

www.entitatger.cat

UN HOME DE TRUMP AMB UN PLA PER **SUPRIMIR VOTS** A ESCALA NACIONAL

Kris Kobach encapçala una comissió destinada a treure votants del padró, una reducció que beneficiaria el Partit Republicà

L'anàlisi d'Amy Goodman i Denis Moynihan
Conductora i cofundador de Democracy Now!

El president dels Estats Units, Donald Trump, segueix sense assumir que va perdre en vot popular contra Hillary Clinton a les últimes eleccions. Va perdre per una diferència aclaparadora de 2.800.000 vots, però va guanyar en nombre de delegats electorals i, per tant, es va endur la presidència. Tot i així, ha declarat en diverses ocasions que entre tres i cinc milions de persones van votar per Clinton il·legalment. Aquesta xifra, si fos certa, voldria dir que també hauria guanyat en vot popular. El problema és que no és certa. Per reforçar les seves declaracions fantosiques, l'11 de maig passat, Trump va anunciar el llançament d'una Comissió Assessora Presidencial sobre Integritat Electoral per investigar el frau electoral. Com a vicepresident de la comissió, va nomenar el polèmic secretari d'Estat de Kansas, Kris Kobach, conegut per la seva ferocitat contra la immigració.

El 28 de juny, Kobach va enviar una sol·licitud als 50 estats i al Districte de Columbia amb una àmplia petició d'informació personal sobre els votants del país. Les dades requerides inclouen detalls com el nom, l'adreça, el número de la Seguretat Social, l'afiliació partidària, l'historial de vot o l'estatus militar, entre altres qüestions. La resposta va ser ràpida i concloent: 44 estats i el Districte de Columbia es van negar a lliurar les dades parcialment o totalment. El secretari d'Estat republicà de Mississipí, Delbert Hosemann, va respondre que Kobach podia "tirar-se al golf" de Mèxic i va suggerir que Mississipí seria un bon lloc des d'on fer el salt.

El secretari d'Estat de Califòrnia, el demòcrata Alex Padilla, va dir: "No lliuraré informació sensible sobre els votants a una comissió que ja ha determinat incorrectament que milions de persones californianes van votar il·legalment. La participació de Califòrnia solament ser-

La supressió de votants del padró ha estat fonamental per a l'estratègia electoral republicana durant molt temps

viria per legitimar les acusacions falses -i ja desacreditades- de frau". El mateix Kobach no ha complert plenament amb la seva petició. En una entrevista, va admetre: "A Kansas, el número de la Seguretat Social no està disponible públicament".

El que més preocupa les activistes pel dret al vot i els drets civils és el potencial que té aquesta comissió per augmentar i institucionalitzar la supressió de votants del padró, que durant molt temps ha estat fonamental per a l'estratègia electoral republicana. La tardor de 1980, Paul Weyrich, un activista conservador republicà que va fundar institucions de dretes com la Fundació Heritage o Majoria Moral, va expressar: "No vull que votin tots. Les eleccions no es guanyen amb una majoria de persones; mai no ha anat així des del principi del nostre país i no és així ara. De fet, la nostra influència en les eleccions, amb tota franquesa, augmenta a mesura que disminueix la població votant".

Pensem en Kris Kobach com el Paul Weyrich del nostre temps. "L'ACLU ha demandat Kobach quatre vegades per supressió de votants i ha guanyat en tots els casos", va escriure la Unió Americana per les Llibertats Civils (ACLU) sobre la nova comissió de Trump. "El problema que tenim en aquest país no és el frau electoral, és la supressió de votants. I, en aquest front, Kobach és l'enemic públic número u".

El periodista Ari Berman, que ha escrit sobre el tema durant anys, assegurava en una entrevista a Democracy Now!: "Kobach és el principal artífex de les mesures de supressió de votants a tot el país. Abans de ser un destacat defensor de la supressió de votants, va ser un destacat defensor de restringir la immigració. (...) Bàsicament, el que deia era que totes aquestes persones eren al país il·legalment i també votaven de manera il·legal. Així doncs, va combinar el seu sentiment antiimmigrants amb polítiques per restringir el dret de vot".

El Comitè d'Advocats pels Drets Civils Sota la Llei ha presentat una demanda judicial contra Kobach en virtut de la llei Hatch. Kristen Clarke, presidenta i directora executiva del grup, va dir en una entrevista per a Democracy Now!: "Aquesta llei va ser aprovada pel Congrés el 1939 i prohibeix que els empleats federals usin el seu càrrec oficial del govern per participar en activitats polítiques". Clarke apunta diversos casos en què Kobach ha violat la llei. "Hi ha 200 milions de votants registrats al nostre país i mai no hem vist una acció similar per rastrejar i recopilar aquesta quantitat tan extensa i vasta de dades sobre les persones".

El Centre d'Informació sobre Privacitat Electrònica ha presentat una moció d'emergència per bloquejar la divulgació de la informació dels votants estatals a la comissió. Aquest centre ha argumentat que és una violació del dret constitucional a la privadesa i que la mera transferència de les dades posa en risc la informació privada de tot l'electorat estatunidenc. Donald Trump va perdre en vot popular el 2016, però, si Kris Kobach i els seus aliats republicans obtenen les dades i aconsegueixen suprimir electors del padró, Trump podria encaminar-se cap a una victòria àmplia el 2020. ●

Teatre Apolo de
Barcelona
/ MICHELANGELO-36

La taquilla teatral i el mercantilisme cultural

Les companyies de teatre independents de Catalunya, cansades de negociar per les engrunes i treballar per amor a l'art, han creat El Col·lectiu per exigir un sistema més just a les sales d'exhibició

Aïda Pallarès | @aidapallares
Neus Molina | @neusmolina

Com aneu? A taquilla. Aquesta pregunta i aquesta resposta és una de les més habituals entre els col·lectius que es dediquen a les arts escèniques. La qüestió, un galimaties que (aparentment) no afecta el públic espectador, potser per desconeixement, no és altra que la constatació que l'anomenada indústria cultural (sic) ha arrelat i s'està fent forta a les sales d'exhibició davant d'un ecosistema cultural sovint en silenci o silenciats, un públic força inactiu i, en general, poc participatiu i una administració que abaixa la mirada (avergonyida) mentre subvenciona teatres i equipaments de *fills de*.

Però, què vol dir anar a taquilla? La taquilla és un sistema que existeix des de principis dels 2000 i implica que el teatre no *contracta* la companyia que representarà l'espectacle, sinó que, en funció del públic assistent i la recaptació que produeixin a la taquilla, els beneficis es repartiran amb la companyia visitant. Meitat per tu i meitat per mi. O, més ben dit: 60/40. A aquest 60%, cal restar-li els impostos, els drets d'autoria i les despeses de gestió. Si omplis el teatre, cobres; si no, doncs "tindràs visibilitat i precarietat perenne".

I parlem en singular perquè bona part de la feina de comunicació també

recau en les companyies. Precisament per apropar-se a les espectadores i començar a canviar les regles del joc, ara fa uns anys, companyies com Sixto Paz van parir la taquilla inversa o jocs com la lliga de teatre. I es van començar a plantejar que, si en una sala petita tota l'assistència depèn de la companyia, potser s'ha de canviar el repartiment del taquillatge.

I tot això com afecta les companyies? Ras i curt: a moltes d'elles, amb prou feines els surt a compte (econòmicament) treballar. Primer incís: aquest sistema afecta, principalment, les propostes independents i no els grans musicals i comèdies que atrauen centenars d'autobusos plens de públic d'arreu.

El Col·lectiu de companyies i la dignitat laboral

Anar a taquilla, tal com explica Aleix Fauró, de la companyia La Virgueria i membre d'El Col·lectiu de Companyies Independents de Teatre de Catalunya: "Implica convertir la nostra feina en un producte regit per les lògiques del capitalisme ferotge". Cobres pel que »

» produeixes. Així, quan una companyia entra en un teatre a fer una explotació de la seva creació, és a dir, fer passis del seu muntatge, no té garantit un sou ni uns mínims econòmics que sustentin la seva vida laboral, familiar i personal.

Per això, fartes de les condicions d'exhibició i de negociar per les engrunes, les companyies van decidir fer pinya i crear El Col·lectiu. Una agrupació de més de 50 companyies independents que, des d'aquest mes de juliol, ha decidit fer un pas més enllà: exigir una recaptació de taquilla del 70/30 als teatres. 70% per elles, 30% per la sala. Això, en termes generals, suposa una millora aparent de les condicions laborals, tot i que no soluciona el problema de les males praxis i l'explotació.

“La proposta del 70-30 només és un pas cap a la normalització de contractacions a catxet i una crida a visibilitzar aquest problema. No només demanem aquest 70-30, sinó també un mínim assegurat per poder contractar el nostre personal sense risc de pèrdues, encara que no hi hagi guanys”, explica Fauró, que afegeix que, sense previsió econòmica, una companyia com la seva, per exemple, no té possibilitats de futur ni de disseny de noves propostes.

Segon incís: estem parlant d'una companyia -La Virgueria- que enguany presentarà el seu nou espectacle al Teatre Nacional de Catalunya i el festival Temporada Alta de Girona. “La taquilla, continua Fauró, no permet fer una previsió d'ingressos perquè no incidim en el preu de l'entrada ni en els canals de venda, que podria ser una manera d'anar assumint riscos conjuntament amb la sala”.

A més, en l'àmbit artístic, anar a taquilla també té efectes negatius, ja que no es garanteix un mínim de remuneració per a les persones que actuen ni pel personal tècnic o de direcció. Conseqüència? Per sobreviure, tota aquesta gent necessita pluriocupar-se i, per tant, no pot dedicar temps a la reflexió, a pensar un projecte o, senzillament, a assajar-lo el temps que faci falta i acaba treballant per amor a l'art, perquè vol i necessita fer teatre. D'aquesta manera, s'entra en una espiral en què les persones que es poden dedicar als oficis artístics són aquelles que tenen les necessitats bàsiques cobertes. Les que poden treballar per amor a l'art no necessiten treballar.

Un sistema només per a gent 'privilegiada'

“*Per essere poeta bisogna avere tempo*”. Pier Paolo Pasolini definia així els burgesos que es dedicaven als oficis del cor. Per a Iván Morales, membre de la companyia Prisamata: “El problema laboral d'un actor o actriu pluriempleada no és un problema personal, és fruit del sistema en què participem i, per tant, ens afecta a tots. Si el camí per poder fer teatre és tan precari econòmicament, a qui estem expulstant del discurs artístic i ideològic del nostre teatre?”. Al final, darrere d'aquesta situació de desequilibri pels creadors i les creadores, trobem una hegemonia de classe que fomenta que, dins la piràmide social, els sectors privilegiats siguin els únics que puguin acceptar un sistema de taquillatge.

L'hegemonia de classe fa que, dins la piràmide social, els sectors privilegiats siguin els únics que poden acceptar un sistema de taquillatge

A més a més, tal com recordaven des de l'Agrupación Señor Serrano en un magnífic *post* publicat l'any 2014 al portal Teatron i titulat *A taquilla (L'estratègia suïcida)*: “Si no podem garantir els sous dels nostres artistes, tampoc podem garantir la seva professionalitat”. Davant la precarització, l'estratègia de les sales és parlar d'oportunitats per visibilitzar la feina, és a dir, jugar amb les il·lusions i les esperances de les creadores joves i no tan joves. I no només això: estan destruint la possibilitat de tenir un teixit teatral professional, independent, sa, crític i arriscat. De fet, companyies com l'Agrupación Señor Serrano amb prou feines actuen a casa nostra... i no són les úniques.

La realitat és que, actualment, a Barcelona, l'exhibició de les produccions és molt deficitària i no permet assegurar i recuperar la inversió; i encara menys, cobrar un sou d'acord amb el conveni laboral. A més, tal com explica El Col·lectiu: “No només és una qüestió quantitativa, sinó una qüestió de forma, ja que fer dependre tot el nostre resultat econòmic del taquillatge ens condemna a assumir sempre molt més risc nosaltres que la sala”.

Assaig d'Íntims
Produccions
dirigit
per Iván
Morales

Trobada d'El
Col·lectiu a la
sala Koitton
Club per deba-
tre la proposta
del 70-30

Pensar l'exhibició teatral (només) en termes econòmics converteix i redueix la cultura a un simple producte i contribueix a la seva mercantilització

Productes culturals i fets culturals

Però, quines sales? Les públiques, com el Lliure o el Teatre Nacional, no apliquen aquest sistema en general. Les privades -tot i que algunes també reben finançament públic-, gairebé totes excepte en comptades ocasions o en produccions pròpies. És evident -i també cal reivindicar-ho- que una sala (sobretot petita) necessita ajuts per sobreviure: pagar el catxet no és viable econòmicament. Però també és cert que, com denuncia Fauró, no han començat a anar de bracet amb les companyies fins fa molt poc i amb prou feines buscaven cap ingrés alternatiu. La lluita, de fet, no és contra les sales. L'objectiu final d'El Col·lectiu és: "Aconseguir un canvi en el sistema de subvenció cultural que permeti que els artistes puguem seguir omplint els teatres en bones condicions i que comencin a subvencionar més el contingut que no pas el continent".

Tampoc podem oblidar que pensar l'exhibició teatral (només) en termes econòmics converteix i reduceix la cultura a un simple producte i, per tant, contribueix a la seva mercantilització. Les arts, però, no es mesuren (o no s'haurien de mesurar) en funció del seu impacte -una

idea marcadament economicista-, sinó del seu valor. No podem oblidar que les lleis de l'oferta i la demanda no poden regir el món de les arts escèniques ni de la cultura en general perquè, llavors, qualsevol consciència crítica es difumina.

I això és responsabilitat de tothom; de les sales, les companyies i el públic espectador. Perquè, com apunta Iván Morales, el diàleg entre les més castigades per aquesta situació, les companyies emergents, i la resta d'agents implicats serà d'una manera o una altra depenent del grau d'escolta i empatia: "El que és inqüestionable és quina és la baula més feble de la cadena, i les solucions per millorar la situació fa temps que demanen a crits que siguem fermes i contundents".

De la mateixa manera que, en general, quan anem al cinema sabem si estem davant d'una gran producció o d'una pel·lícula independent, valdria la pena que el públic s'apoderés i fos part activa en el canvi. Què val una entrada? Què i a qui estic pagant quan vaig al teatre? Com quantifiquem el fet cultural en termes no capitalistes? Ara per ara, l'ecosistema escènic precaritzat només demana cobrar (dignament) per la seva feina. Per posar la vida al centre, per poder continuar treballant lluny del paradigma mercantilista; treballant amb el cor, però no només per amor a l'art. ●

malal·letra

Heu vingut a robar-nos les dones

El relat de M. Antònia Massanet

Juny de 2017, vaig conduint i sona una de les cançons de l'estiu, obra d'Els amics de les arts. És una cançó que comença amb tota una sèrie de paraules inintel·ligibles de melodia anglesa i amb una lletra que pretén riure's de les crítiques que rep el grup. El resultat és una cançó divertida, que convida a la festa i amb una tornada que s'enganxa, però que se'm clava en el cervell fins a perforar-me els timpans: "Heu vingut a robar-nos les dones".

Per descomptat que es tracta d'una frase irònica, però no puc evitar inquietar-me cada vegada que la sento. Òbviament, les dones no són de ningú excepte d'elles mateixes i, ni que sigui dita de forma còmica, aquesta afirmació reproduceix els estereotips patriarcal que històricament han plantejat la dona com un objecte, que pot ser posseït pel pare, el marit o el fill i utilitzat com a moneda d'intercanvi entre homes, ja que també és susceptible de rapte o robatori.

La teòrica feminista Carole Pateman va definir aquesta relació de subordinació i propietat de la dona a l'obra *El contracte sexual* partint de les teories del contracte social elaborades a partir del segle XVII per filòsofs com Hobbes, Locke o Rousseau i que establien un relat sobre els orígens de l'autoritat i de la comunitat polítiques. L'autora es fixa en la part reprimida de la història del pacte fundador de les societats patriarcal: el contracte sexual, un pacte entre homes que estableix com es distribueixen l'accés al cos de les dones. Així, les dones eren excloses del contracte per la seva condició de serves; no eren individus civils i, per tant, tampoc eren subjectes ni lliures ni iguals als homes, tant pel que feia a l'ordre polític com al social.

El poder del contracte continua en la separació per sexe, ja que manté les dones subjectes i subordinades a l'esfera privada, on predominen els treballs reproductius de cura i manteniment dels éssers vius al càrrec, tant infants com persones grans, i de la nutrició i la higiene de tota la família, mentre situa els homes a l'esfera pública i la feina productiva, remunerada, competitiva i valorada.

Avui en dia, les dones ja hem accedit al treball productiu, però, per desgràcia, encara tenim el monopoli del reproductiu -motiu pel qual la jornada laboral es duplica- i, tot i tenir companys cada vegada més compromesos amb les tasques de cura, encara estem lluny d'haver aconseguit la igualtat en aquest camp. Com explica Emma Clit al còmic *No m'ho has demanat*, els homes solen tenir la percepció que ajuden i col·laboren molt a casa, però la realitat és que no arriben a

/ RAÚL VÉLEZ

fer la meitat de les feines que fan les dones i que la càrrega mental d'organització i planificació -una feina constant, esgotadora i invisible- encara acostuma a recaure sobre elles. Quan els homes demanen a les seves parelles què han de fer respecte a la feina de la casa, en el fons, estan reforçant el rol de la dona coordinadora i s'estan negant a assumir aquesta responsabilitat.

Però, d'aquest contracte sexual inicial, utilitzat per la regulació del matrimoni, se'n deriven el del treball, la prostitució i la subrogació de la maternitat, de manera que els cossos de les dones esdevenen objecte d'un control i una regulació extremes, no només en l'àmbit de la sexualitat -aquest tema mereixeria tot un altre article-, sinó també en el de la reproducció.

Amb el debat sobre la maternitat subrogada, les dones esdevenen més que mai objectes que es poden llogar i intervenir per respondre les demandes reproductives del mercat. La distòpia d'*El conte de la criada*, de Margaret Atwood, amb el seu esquadró de dones fèrtils de subjectivitat i nom esborrats i al servei del desig reproductor dels seus amos, està més a l'ordre del dia que mai. Així com l'altre extrem, la voluntat de contenir la fertilitat de les dones per part de les empreses; per exemple, amb les proves d'embaràs que s'ha descobert que Iberia obligava a fer a les dones que es presentaven per una feina.

El control sobre el cos de la dona és encara altament coercitiu dins el món de l'empresa. La M., que treballava per Inditex, em va explicar que els exigien anar sempre molt arreglades i, sobretot, molt maquillades. Una vegada que es va oblidar de maquillar-se, l'encarregada la va agafar per la barbeta i li va entaforar amb violència un llapis de llavis permanent vermell. Aquella tarda, va haver de jugar un partit d'hoquei de lliga amb les restes de pintura a la cara.

"Normes de l'empresa". Com també ho són, tot i que no escrites, que les dependents no han de passar de la talla 38, han de tenir els cabells llargs i llisos i han de ser preferentment blanques. Les de color, asiàtiques, etc., les contracten, però no passen dels sis mesos. La M. també em va explicar que, un cop, van agafar una noia amb els cabells arrissats, però va ser perquè a l'entrevista els portava planxats. Després, no se'ls va allisar més i els tenia molt arrissats. M'imagino aquella melena de rinxols esverats, saltironant amb les passes de la seva propietària pel mig de la botiga, burletes, desafiants, indomables, rebels, coronant un cos perfectament amo de si mateix. ●

ressenyες

Assajos contra el colonialisme mental

Albert Alexandre | @AlbertAlexan

L'alliberament mental dels pobles africans i com aconseguir-lo. Aquest és el tema sobre el qual pivota *Descolonitzar la ment*, una recopilació d'assajos escrits per l'escriptor kenyà Ngũgĩ wa Thiong'o i publicada per Raig Verd. Tot i així, aquest llibre no només es dirigeix a qui habita l'Àfrica; també interpel·la el públic lector europeu i l'obliga a repensar la repressió que ha exercit i exerceix la societat de la qual forma part sobre les poblacions africanes.

Un exemple del mecanisme de colonització: 1936, 1945, 1917, 1789. Hi ha anys gravats al nostre cervell. Si ens preguntem, en canvi, què va succeir entre el novembre de 1884 i el febrer de 1885, la resposta estarà condicionada pel que digui Google. Durant aquests mesos, es va celebrar la Conferència de Berlín i, allà, les potències imperials van trossejar l'Àfrica i se la van repartir. Els efectes de la repressió cultural i militar del continent -el 20% del territori terrestre i més del 16% de la població mundial- són fruit d'aquella conferència que, per a la història europea, no és més que una nota a peu de pàgina del colonialisme.

A *Descolonitzar la ment* -publicada l'any 1981 però encara ara d'actualitat-, Thiong'o ofereix quatre assajos en què l'experiència personal de l'escriptor, una de les veus més inte-

ressants del pensament i la literatura africanes, es barreja amb l'anàlisi al voltant de la llengua, el teatre i l'educació a l'Àfrica.

Segons el teòric kenyà, per combatre les urpes neocolonials, és necessari que la intel·lectualitat deixi d'escriure en les llengües invasores i recuperi la parla del poble; en el seu cas, el kikuiu. I també considera bàsic que els artistes reprenguin formes d'expressió pròpies de l'Àfrica i que els infants estudiïn la seva història i la seva cultura. En resum, descolonitzar la ment implica deixar de pensar i de mirar el món a través dels ulls de l'invasor. ●

LLIBRE
Descolonitzar la ment
Ngũgĩ wa Thiong'o
Editorial: Raig Verd
Pàgines: 240

Contundència consolidada

Xavier Puig | @xavierps7

Decidir enregistrar un disc en directe i que el resultat sigui digne és una cosa reservada als grups que ja han assolit un grau elevat de consolidació. Si, a més a més, l'enregistres en una sola nit, la precisió dels músics durant el concert ha de ser notable. Ja fa tretze anys que els Ebri Knight van començar a desfil·lar per les festes alternatives amb el seu folk hooligan maresmenc.

Ara, amb *Cridarem Foc!*, posen tota la carn a la gralla per reivindicar-se com una de les bandes referents de l'escena rock catalana. Per qui ja els cone-

gui dalt dels escenaris, res de nou. Contundència per partida doble: als ritmes i a les lletres.

El detallisme dels discs d'estudi, sobretot els darrers, ha quedat superat per un registre més potent i festiu, que fa que els argentonins esdevinguin una proposta especialment adaptada pels recitals a l'aire lliure que agraden tant al seu públic. Tot, en un repertori ampli en què no falten temes com el primerenc "La Masovera" o d'altres més recents, entre els quals destaquen "Foc" i el hit "Sàvia i rebel". ●

MÚSICA
Cridarem Foc!
Ebri Knight
Segell: Maldito Records

Nostàlgia 'teen' i violència divertida

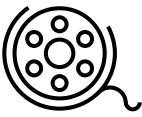
Ignasi Franch | @ignasifranch

El realitzador Edgar Wright (*Zombies party*, *Scott Pilgrim contra el mundo*) ofereix una mena de versió distesa i juvenil del thriller *Drive*. Un noi de poques paraules, amb nervis d'acer i sempre enganxat als seus iPod, es veu obligat a fer de conductor per a una banda d'atracadors. La melomania del personatge esdevé l'eix d'un caramel estètic amb algunes escenes que encreen el cinema d'acció amb el gènere musical.

En la línia del Guy Ritchie d'*Operació U.N.C.L.E.*, Wright i companyia fan jocs de mans per oferir violència divertida i fàcilment digerible. Fins al seu desenllaç, força sanguinari, el film sembla assumir la mira-

da d'un protagonista que tanca els ulls quan convé.

A *Baby driver*, s'integra la nostàlgia de l'adolescència -endèmica al cinema comercial recent- en la història d'un noi que enyora el passat i no vol créixer. El resultat té quelcom de revers polític, gairebé tendre, de la provocadora i quasi sociopàtica *Deadpool*, una altra proposta postmoderna d'acció cool amb protagonistes que són *teenagers*... o es comporten com si ho fossin. ●

CINEMA
Baby driver
Director i guionista:
Edgar Wright
Durada: 113 minuts

/ VICTOR SERRI

Harrison Cuero,
membre del Procés
de Comunitats Negres

Es reivindica fill del Pacífic (Colòmbia), una regió que s'ha desenvolupat a través del riu, l'agricultura i una educació basada en l'oralitat, la gestualitat i la música. Explica com aquesta zona enclavada a l'oest colombià busca el seu destí davant d'una metròpoli que, a més d'invisibilitzar-la, sempre l'ha utilitzada en benefici propi; tant durant l'etapa esclavista del segle XVIII com ara, quan cedeix les seves terres a companyies que n'extreuen or, coltan i altres recursos naturals. Davant d'aquest embat, que posa en perill una cosmovisió lligada al camp i a 1.300 quilòmetres de costa, diversos joves busquen fórmules perquè els poblats decideixin com volen organitzar-se. Amb 33 anys, Harrison Cuero forma part del col·lectiu que treballa per facilitar un procés constituent. A través del cinema i altres mitjans, aquest expert en drets territorials apodera la comunitat negra per aconseguir que, des de l'autonomia política, esdevingui un agent democratitzador de la societat colombiana.

“Abans dèiem que érem mestissos, ara ja diem que som negres”

Àlex Romaguera | @AlexRomaguera

Quan et vas implicar en la defensa de la comunitat negra colombiana?

Jo vaig néixer a Guapi, un municipi del Pacífic on l'Estat ha implementat les principals estratègies econòmiques a la regió. Durant l'adolescència, no vaig tenir més problemes que els propis de la meua edat. Els canvis van arribar a la Universitat de Popayán, una ciutat on el passat colonial es reflecteix en l'urbanisme i en una mirada racista que impregna tota la població. Allà, em vaig adonar de què significa ser negre. No tant pel contrast físic, sinó per les diferències socials i econòmiques.

Et vas sentir exclòs?

Tenia menys coneixements en economia, física o química, matèries sobre les quals havia rebut poca formació. És un fet que il·lustra la dualitat que sempre ha caracteritzat Colòmbia: es garanteix la igualtat de drets, però, a l'hora de la veritat, alguns sectors en queden exclosos.

En quins àmbits us sentiu discriminats?

Amb la llei de 1851, per exemple. Va abolir el sistema esclavista, però no va tornar les terres a la població negra, sinó que molta d'aquesta gent va romandre a les hisendes com a servent en condicions iguals o pitjors. I això ha quedat en el nostre subconscient. L'escriptor Manuel Zapata Olivella ho qualifica de “carimba mental”. Ell diu: “Si abans tenies la marca d'esclau a la pell, ara la tens a la ment”, cosa que expressa la baixa autoestima i la incapacitat per rebel·lar-te.

Les lleis posteriors no han ajudat a canviar aquesta mentalitat?

La comunitat negra vam desaparèixer de l'ull institucional. Ni la llei de 1959 no parla de nosaltres. Tan sols diu que el Pacífic colombià és una reserva forestal on trobem animals i plantes. I, a la Constitució de 1991, només se'ns menciona en un dels 400 articles.

De tota manera, el 1993, es va introduir un decret que reconeix el dret de la comunitat negra a viure de les seves terres...

Sí, però la dualitat s'ha mantingut: sobre el paper, te-

nim drets, però, després, domina la mateixa cosmovisió blanca i urbana. No trobaràs cap home ni dona negres a les Corts, cosa que l'actual president del país, Juan Manuel Santos, justifica amb l'argument que el seu gabinet no funciona per quotes sinó per meritocràcia. Per tant, està dient que cap negre no està capacitat per ser ministre. I, als acords de pau signats l'any passat a l'Havana amb les FARC, només tres de les vint pàgines estan dedicades al capítol ètnic.

Es menysprea la diversitat cultural des del poder?

Tenim una elit que mai no s'ha sentit colombiana i que actua en funció dels interessos globals. Quan, als anys 80, es parlava d'extractivisme, va cedir les nostres terres a les companyies mineres; quan va irrompre l'onada ambientalista a la cimera de Rio de 2002, aleshores va aprovar un conveni que protegia la biodiversitat i els pobles ancestrals; i, ara que el capitalisme busca noves àrees d'explotació, torna a utilitzar el Pacífic com a “locomotora del desenvolupisme” perquè l'agroindústria operi en aquest territori.

Quins arguments utilitza?

La guerra amb les FARC. Va expulsar la guerrilla de la zona andina i, com que es va replegar al pacífic, l'Estat va tenir la cartada de combatre la guerrilla per entrar al territori i quedar-se les nostres propietats, moltes de les quals han estat entregades a empreses i terratinents. Aquesta ha estat l'excusa per militaritzar la zona, fet que ha provocat el desplaçament de població i l'obertura dels projectes extractivistes dictats pels grans agents neoliberals.

tats, moltes de les quals han estat entregades a empreses i terratinents. Aquesta ha estat l'excusa per militaritzar la zona, fet que ha provocat el desplaçament de població i l'obertura dels projectes extractivistes dictats pels grans agents neoliberals.

Què plantegeu des del Procés de Comunitats Negres?

Continuar amb els aixecaments populars -al municipi de Buenaventura se n'han produït alguns- i visibilitzar que som una comunitat de vuit milions de persones, no pas de 4,5 milions com diu l'Estat. Quan la gent pren consciència, això fa que, si abans dèiem que érem mestissos, ara ja diem que som negres. Un canvi cultural bàsic perquè la població esculli el model educatiu i institucional que desitja. Aquest és el camí que hem iniciat a tota la regió. ●

Tenim una elit que mai no s'ha sentit colombiana i que actua en funció dels interessos globals